

21
(1443)-son
26-iyun
2020

Xabar

ERURSEN SHOHI, AGAR OGOHSEN SEN
AGAR OGOHSEN SEN, SHOHSEN SEN

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI NASHRI

1992-yil martdan chiqa boshlagan www.xabar.uz

УШБУ СОНДА:

ПРЕЗИДЕНТИНГ РОССИЯГА ТАШРИФИ

Стратегик шеринглик ва нўп қиррали ҳамкорлик муносабатларини янада мустаҳкамлаш масалалари кўрилди **2-бет**

БУЮК НЕЛАЖАК

Саидравшан Шокиров билан танишамиз: Унга минтақанинг энг кучли АТ-тадбиркорлари ҳам ҳавас қилади **3-бет**

КАРАНТИН

ХУДУДИДА БИР КҮН

Ҳақиқий аҳволни нўрдиқ, кўзатдиқ **4-бет**

НОВЫЕ ПРОЕКТЫ

IT park обновил сайт и анонсировал новые проекты **6-бет**

ЖУРНАЛИСТДАН

ҲАММА ТАНҚИД КҮТАДИ

Аслида танқид кимга керак? **8-9-бетлар**

ДОЛЗАРБ МАВЗУ

"Ажойиб хаёлпараст"дан "Залолат"гача **10-бет**

АМАЛИЙ ТИЗИМЛАР

Apple янги iOS 14 амалий тизимини танқид этди **12-бет**

ҚАР ЖУМА ТОНГИНИ
МАЪРИФАТ БИЛАН
ҚАРШИЛАШНИ ИСТАЙСИЗМИ?

УНДА "ХАВАР"ГА ОБУНА БЎЛИНГ!

ҚАЛБ МЕЪМОРИ

ЖУРНАЛИСТ — давр куйчиси. Бугуннинг суратини кўрсатиб бера оладиган, ҳар бир куннинг, ҳар бир лаҳзанинг ҳароратини юракларга етказа оладиган, муҳрлайдиган касб эгаси.

Одатда тантаналар, шонли саналар арафасида ҳаммамиз худди тўйларга янги кўйлак кийган каби жарангдор сўзларимизни ишлатишга ўрганиб қолганмиз. Бу гал касб байрамимиз арафасида нимагадир эски анъанадан чекиниб, кўнглимиздан ўтган ўйларни қозғозга туширишга аҳд қилдик. Бунга йиллар давомида тўпланган армонлар ва бугунги сўз эркинлиги сабаб бўлса керак... ➔ **7**

УЧИНЧИ ТАШАБУС

БУХОРОДА ЯНГИ IT-МАРКАЗ ЎЗ ИШНИ БОШЛАДИ

Бухорода аҳолини ахборот технологиялари мутахассисликлари бўйича ўқитиш, ёшларга компьютер технологиялари ва интернетдан самарали фойдаланишни ўргатиш учун замонавий инфратузилма билан жиҳозланган янги IT-марказ ишга туширилди.

Қайд этилишича, ушбу марказда талабаларнинг амалий кўникмаларини ошириш мақсадида турли хил амалий ва лаборатория машғулотлари, қўшма лойиҳалар, шунингдек, Бухородаги марказ резидентлари билан фриланс ва стартап лойиҳаларини ўтказиш режалаштирилган.

Таъкидланишича, 2020 йил охирига қадар Бухоро вилоятида яна олтига, 2021 йил охирига қадар эса вилоятнинг барча шаҳар ва туманларида жами 13та IT-марказ очилади. Бундан ташқари, 2020 йил охирига бориб, "Бир миллион дастурчи" лойиҳаси доирасида минтақадаги 533та умумтаълим мактабининг 7-11 синфларида 134,4 минг ўқувчини ўқитиш режалаштирилган.

Ушбу чора-тадбирларни амалга ошириш натижасида 2022 йил охирига қадар Бухоро вилоятида АКТ соҳасига ихтисослашган 2000 нафар малакали мутахассис тайёрланади.

2 | ХАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ

Jumadan
Jumagacha

● 19 июн куни Олий Мажлис Сенати бешинчи ялпи мажлисида Феруза Махмудовани Ўзбекистоннинг Исроилдаги Фавқуллодда ва мухтор элчиси лавозимига тайинлаш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Парламент юқори палатаси раиси Т.Норбоева шу кунга қадар мамлакатимиз 130дан зиёд хорижий давлатлар билан дипломатик алоқалар ўрнатган бўлса, уларда ҳали бирорта аёл элчи тайинланганини таъкидлади.

● 20 июн куни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулла Арипов ва Қирғизистон Республикаси Бош вазири Кубатбек Боронов ўртасида телефон орқали мулоқот бўлиб ўтди.

Ўзбекистон ҳукумати раҳбари ўз ҳамкасбини Бош вазир лавозимига тайинлангани билан табриклади ва Ўзбекистон-Қирғизистон муносабатларининг янги суръатлар билан изчил ривожланиб, икки томонлама ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга хизмат қилишига ишонч билдирди.

● Президент Шавкат Мирзиёев ва Қозоғистоннинг Биринчи Президенти – Элбоши Нурсултон Назарбоев 22 июн куни телефон орқали мулоқот қилдилар.

Сўхбат аввалида давлатимиз раҳбари Элбошига тез орада тузалиб кетишини, мустаҳкам соғлиқ ва куч-қувват тилади.

Ўзбекистон ва Қозоғистоннинг жадал ривожланиб бораётган икки томонлама муносабатлари ва иқтисодийларига пандемия оқибатларининг салбий таъсирини камайтириш борасидаги чора-тадбирлар муҳокама қилинди.

● Саудия Арабистони Ҳаж ва Умра ишлари вазирлиги бу йилги Ҳаж мавсумини фақат Саудия Арабистони ичида бўлиб турган фуқаролардан иборат зиёратчилар учун чекланган миқдорда ташкил этиши ҳақида қарор қабул қилди.

Хорижий мамлакатлардан, жумладан Ўзбекистондан ҳам бу йили зиёратчилар қабул қилинмайди.

● 25 июн куни Осиё тараққиёт банкнинг директорлар кенгаши коронавирус пандемиясининг иқтисодий таъсирини камайтириш учун Ўзбекистон Республикасига 500 млн. АҚШ доллари миқдоридagi имтиёзли кредит маблағларини ажратиш бўйича қарорни бир овоздан маъқуллади.

● Давлат комиссиясининг 1-сонли баёнига мувофиқ, коронавирус пандемиясига қарши курашиш тадбирларини инобатга олиб, 2020/2021 ўқув йили қабулда тест сиволари қоида тарихида, бир кунда икки сме-нада ўтказилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 23-24 июн кунлари амалий ташриф билан Россия Федерациясига борди. Москва шаҳридаги "Внуково" аэропортида давлатимиз раҳбарини Россия Ҳукуматининг расмий шахслари кутиб олди.

ПРЕЗИДЕНТНИНГ РОССИЯГА ТАШРИФИ

Стратегик шериклик ва кўп қиррали ҳамкорлик муносабатларини янада мустаҳкамлаш масалалари кўрилди

Кремлда учрашув

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Россия Федерацияси пойтахти Москва шаҳрига ташрифи дастурининг биринчи тадбири ўлароқ олий даражадаги музокаралар бўлди.

Кремлда давлатимиз раҳбарини Россия Президенти Владимир Путин кутиб олди.

Сўхбат чоғида стратегик шериклик ва кўп қиррали ҳамкорлик муносабатларини янада мустаҳкамлаш масалалари кўриб чиқилди.

Таъкидлаш жоиз, Ўзбекистон Президентининг Россияга давлат ташрифи билан келиши айнан шу кунларга режалаштирилган эди. Аммо коронавирус пандемияси ушбу режаларни ўзгартириб юборди, тадбир бошқа муддатга кўчирилди.

Президентлар кейинги йилларда икки томонлама алоқалар жадал ривожланиб бораётганини катта мамнуният билан қайд этдилар.

Жаҳон инқирози оқибатларининг салбий таъсирига қарамай, мамлакатларимиз ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми изчил ўсмоқда. Хусусан, ўтган йили ушбу кўрсаткич 6,6 миллиард долларга етган. Жорий йилнинг илк ойларида ўзаро савдо ҳажми қарийб 2 миллиард долларни ташкил этди.

Икки давлат етакчи компанияларининг кооперацияси кенгаймоқда: бугунги кунда 2 мингга яқин қўшма корхона фаолият юритмоқда, юртимиз иқтисодиётининг барча асосий тармоқларини қамраб олган ҳолда қиймати 12 миллиард доллардан зиёд бўлган янги инвестиция лойиҳалари амалга оширилмоқда.

Умуман, Россиянинг Ўзбекистон иқтисодиётига киритган инвестициялари ҳажми 10 миллиард доллардан ошди.

Ҳамкорликнинг яна бир устувор йўналиши - фан ва таълим соҳаларидаги фаол алмашинувлар. Кейинги бир неча йилда юртимизда Россия етакчи олий таълим муассасаларининг 7 та филиали ташкил этилди. Уларнинг умумий сони 10 тага етди. Россиянинг яна 4 та университети филиалларини очиб режалаштирилган.

Бундай ўзаро манфаатли ва самарали ҳамкорликка кўплаб мисоллар келтириш мумкин.

Бу нафақат савдо, инвестициялар, транспорт ва таълим, балки қишлоқ хўжалиги, фан ва инновациялар, соғлиқни сақлаш, маданият, туризм ва бошқа муҳим йўналишлардир.

Давлат раҳбарлари Ўзбекистон-Россия муносабатларининг долзарб масалаларини батафсил кўриб чиқдилар.

Фаол мулоқотни давом эттириш ҳамда Ҳукумат раҳбарлари даражасидаги Кўшма комиссия ва Ҳукуматлараро комиссия фаолияти доирасида келишувларни ҳаётга татбиқ этиш муҳимлиги қайд этилди.

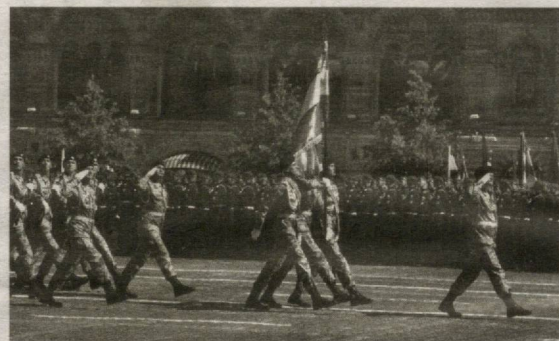
Икки мамлакат ҳукуматларига бўлажак олий даражадаги ташрифта пухта тайёргарликни давом эттириш, бунда янги иқтисодий дастурлар ва илғор инвестиция лойиҳаларига эътибор қаратиш топширилди.

Президентлар халқро ва минтақавий масалалар юзасидан ҳам фикр алмашдилар, бўлажак учрашувлар режасини, шу жумладан МДҲ ва ШХТнинг навбатдаги саммитларига тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказиш борасида англишиб олдилар.

Ўзбекистон Президенти илк бор ушбу тадбирда қатнашди

Сўнгги тадқиқотлар натижасида юртимиздан 2 миллионга яқин киши урушга сафарбар этилгани аниқланган. Шу боис мамлакатимиз вакиллари галабининг 75 йиллик санаси муносабати билан Москва шаҳрида ўтказиладиган тантананага таклиф этилди.

Қайд этилишича, Ўзбекистон Президенти ҳам, ҳарбийларимиз ҳам мазкур тадбирда юртимиз истиқлолга эришганидан кейин биринчи бор иштирок этишди.

Президент Москвадаги Ислам Каримов хиёбонида бўлди

Шавкат Мирзиёев Ўзбекистоннинг Москва шаҳридаги элчихонаси яқинида жойлашган Ислам Каримов хиёбонида ҳам ташриф буюрди.

Президентимиз буюк давлат ва сиёсат арбоби, ўзбек халқининг улуг ва ардоқли фарзанди, мамлакатимизнинг Биринчи Президенти ҳайкали пойига гулчамбар кўйди, унинг ёрқин хотирасига хурмат бажо келтирди.

Ислам Каримов ўзининг серқирра сиёсий фаолияти, олижаноб инсоний фазилатлари билан Ватанимизнинг кўп асрлик тарихида ўчмас из қолдирди. Нафақат Ўзбекистон, балки жаҳон миқёсида катта хурмат ва обрў-эътиборга сазовор бўлган улуг шахс ва арбоб хотирасига 2018 йилнинг 18 октябр куни Москва шаҳрида ҳайкал ўрнатилган.

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев 24 июн куни Россияга амалий ташрифини якунлаб, Москвадан Тошкентга қайтиб келди.

ТЕЗ ОРАДА ЖИЗЗАХДА IT-ПАРК ФИЛИАЛИ ОЧИЛАДИ

Президентнинг 3-ташаббуси доирасида мамлакатда, хусусан, ёшлар ўртасида ахборот технологияларини ривожлантириш ҳамда оммалаштириш мақсадида ҳудудларда IT-Парк филиаллари ва IT-марказларни қуриш бўйича фаол ишлар олиб борилмоқда.

Ўтган ҳафта Жиззахда IT-Парк делегацияси ҳамда Жиззах вилояти ҳокими ва Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ҳудудий бошқармаси бошлиғи ўртасида учрашув бўлиб ўтди. Яқин муддат ичида Жиззахда IT-Парк филиали очилиши режалаштирилган бўлиб, унда замонавий ва қулай офислар, коворкинг маркази, инглиз тили, киберспорт ва робототехника бўйича ўқитиш учун аудиториялар мавжуд бўлади. Филиалда ёшлар узлуксиз электр таъминоти ва юқори тезликдаги интернет билан куну тун ишлаш имкониятига эга бўлиши эътиборга моликдир.

Шунингдек, жорий йил сўнгига қадар, Жиззах вилоятида етита IT-марказ очилади ва 2021 йилнинг охиригача уларнинг сони 13тага етади.

Жиззах вилоятидаги IT-марказлар куйидаги ҳудудларда очилади: июл ойида Ш.Рашидов туманида, августда Бахмал туманида, сентябрда Пахтакор туманида, декабрда Зомин туманида. Шунингдек, Жиззахнинг Зарбдор туманида IT-марказ фаолият кўрсатмоқда. Жами 13та IT-марказ беш мингдан ортиқ ёшларни ўқитиш ва ўқитувчиларнинг ахборот технологиялари соҳасидаги малакаларини ошириш имконияти-

ни беради.

2020 йил сўнгига қадар Жиззах вилоятидаги 547та умумий ўрта таълим мактабида One million uzbek coders лойиҳаси бўйича 7-11-синфлардаги 106,4 минг ўқувчини ўқитиш ва ушбу лойиҳани муваффақиятли тугатган ўқувчиларни Тошкент ахборот технологиялари университетига онлайн тизим орқали ўқишга қабул қилиш (сиртқи таълим учун) режалаштирилган.

IT марказларидаги курслар:

- Компютер саводхонлиги;
- Чўқурлаштирилган MS Office;
- Веб дастурлаш тиллари;
- Бошланғич графика ва дизайн;
- Мобил иловалар ишлаб чиқиш;
- Python дастурлаш тили;
- Arduino ва Lego асосида мобил робототехника;
- CS: GO, Dota 2 ва FIFA20 ўйинлари асосидаги киберспорт дарслари.

Таъқидлаш жоизки, Жиз-

зах вилояти ҳокимлиги томонидан IT-Парк филиали тез ва самарали очилиши учун зарур бўлган барча ишлар амалга оширилиши натижа-сида 2022 йил охирига бориб Жиззах вилояти иқтисодиёти АКТга бириктирилади – 2000дан ортиқ малакали IT мутахассислари ва янги иш ўринлари пайдо бўлади.

Маълумот учун: Жиззах вилоятида жами 1,374 миллион киши истиқомат қилади. 8-30 ёшдаги ёшлар – 585 мингга яқин (42 фоиз). Ҳозирги кунда вилоятдаги 547та мактабда 940 нафар ўқитувчи ахборот технологиялари соҳасида ишламоқда, 476та мактабда 12,3 минг ўқувчи таҳсил олмақда.

Хулоса сифатида айтишимиз мумкинки, ҳар йили жами 1,3 миллион абитуриент олийгоҳга ҳужжат топширади. Улардан ўртача 130 минг киши талабага айланади. Жорий йилда университетга кира олмаганлар мамлакатдаги IT-марказларнинг исталган филиалида малака оширишга ва келажак касбларини эгаллашга таклиф этиладилар.

Саидравшан ШОКИРОВ билан танишамиз: УНГА МИНТАҚАНИНГ ЭНГ КУЧЛИ АТ-ТАДБИРКОРЛАРИ ҲАМ ҲАВАС ҚИЛАДИ

“Боланинг қобилияти ота-онасининг ҳамёнига боглиқ эмас”. Физика бўйича Нобел мукофоти совриндори Жорес Алферовнинг бу фикри нақадар ҳақиқат эканлигига Бухорода бўлганимизда яна бир бор амин бўлдик.

Дастурчи фрилансер сифатида иш бошлаган Саидравшан Шокиров дастлабки маблағи – 100 долларни 15 ёшида топган. 25 ёшли фрилансер TopTal.com жаҳон фрилансерлар дастурчиси саналади. Айни пайтда у topTal.com аутсорсинг платформасида дунёнинг энг кучли дастурчиларидан бири сифатида топ-3таликдан ўрин олган. Ҳозиргача 38та йирик лойиҳа устида иш олиб борган. У ишлаб топаётган йиллик маблағ миқдори минтақанинг энг кучли АТ-тадбиркорлари ҳам ҳавас қилади.

2020 йил бошида Саидравшан Шокиров Monday Labs дастурчилар мактабини ташкил қилди. “Олдимишга уч асосий мақсадни қўйганимиз, – дейди у. – Биринчиси, Monday академиямизда ёшларни ўқитиб, дастурлаш бўйича кадрларни тайёрлаймиз. Иккинчи йўналишимиз аутсорсинг бўлиб, дунё бозоридан ахборот технологиялари бўйича буюртмалар олиб, ёшларни иш би-

лан таъминлаймиз. Учинчиси эса стартап лойиҳалар устида ишлаймиз. Мазкур лойиҳаларни аввал ўзимизда татбиқ этиб, кейинчалик МДХ ва хорижга олиб чиқамиз”.

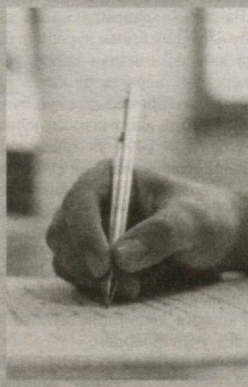
Monday Labs дастурчилар мактабини шу вақтгача 214 нафар ўқувчи тамомлаган. Улар орасидан ўн нафари Саидравшан Шокиров раҳбарлик қилаётган Monday Labs МЧЖга ишга олинган. У 2023 йилгача халқаро талабаларга жавоб берадиган 250 нафар кучли дастурчи тайёрлашни режалаштирган.

– Фрилансер қайси йўналишда ишлашни ўзи танлаб олиши керак, – дейди Саидравшан. – Ҳозир мамлакатимизда ҳам, хорижда ҳам ахборот технологиялари бўйича мутахассисларга талаб ошган. Демак, кучли мутахассис бўлиш учун тинмай изланиш ва тажриба орттириш зарур. Бунинг учун эса сабр ва кунт керак. Фрилансер учун алоҳида офис шарт эмас. Узлуксиз электр энергия ва интернет булса кифоя.

Бухорода ахборот технологиялари бўйича истеъдодли ёшлар кўп. Уларнинг бир вакили бўлган Саидравшан мамлакатимизда кенг қулоқ ёйган One Million Uzbek Coders лойиҳасини амалга оширишга ҳисса қўшишни ният қилган. Омад тилаймиз!

АБИТУРИЕНТ-2020

ҚАБУЛ ЖАРАЁНИ ҚИЗГИН

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2020/2021 ўқув йилида Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети Самарқанд филиали бакалавриятининг кундузги, сиртқи шакли бўйича ҳамда магистратурасига давлат буюртмаси асосида ўқишга қабул қилиш учун куйидаги қабул параметрлари белгилаб берилди.

Самарқанд филиали бўйича умумий 375 нафар, шу жумладан, 70 нафар грант ва 305 нафар контракт тизими асосида қабул эълон қилинган.

– Филиал Қабул комиссияси томони-

дан қабул жараёнини кўнгилли ўтказиш мақсадида барча чоралар кўриб қўйилган, – дейди биз билан суҳбатда филиал директорининг ўқув ва тарбиявий ишлари бўйича ўринбосари Зайниддин Қаршиев. – Тажрибали ходимлардан иборат бўлган беш кишилик Call-марказ ҳамда беш кишидан иборат бўлган консалтация берувчи гуруҳ фаолият кўрсатмоқда. Отаналар ва абитуриентлардан бўладиган ҳар қандай савол ёки тушунмовчиликларга шу жойнинг ўзида тузилган гуруҳ томонидан тушунтириш ишлари олиб борилиб, барча саволларга ўз вақтида тўлиқ жавоб берилади.

Call-марказ ва консалтация хонаси қабул телефонлари доимий равишда иш-

лаб турибди. Абитуриентлар ҳужжатлари Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан белгиланган қоидалар асосида қабул қилинмоқда. Тест синовларидан кейин талабалар керакли йўналишларда таълим олишлари учун ҳозирданок кафедра-ларда дарс жараёнилари учун тайёргарлик ишлари бошлаб юборилган.

Янги ўқув йили қабул жараёнлари-га оид маълумотлар университет филиалининг расмий веб-сайти ва телеграм канали ҳамда ижтимоий тармоқлардаги саҳифалари орқали доимий равишда ёритиб борилади.

**ТАТУ Самарқанд филиали
матбуот хизмати**

КАРАНТИН ҲУДУДИДА БИР КҮН

Баъзан ижтимоий тармоқларда карантин муассасаларидан шикоят қилинган мурожаатларга кўзимиз тушади ва бунга кўпда ишонамиз, карантинга олинганларнинг аҳолига ачингандек бўламиз. Гуруч курмаксиз бўлмаганидек, айнан шикоят қилишга мажбур бўлинадиган ҳолатлар ҳам йўқ эмас. Лекин баъзида воқеликни ўз кўзингиз билан кўрганингиздан кейин фикрларингиз ўзгариши ҳам табиий. Кунни кеча Тошкент вилояти Юқоричирчиқ туманидаги карантин марказига Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти ва Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилотининг Ўзбекистондаги ваколатхоналари ҳамда Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ вакиллари билан биргаликда биз журналистлар ҳам ташриф буюрдик, карантинга олинган фуқароларнинг яшаш тарзи, яратилган шароитлари билан танишдик. Ҳақиқий аҳволни кўрдик, кузатдик.

Майдони қарийб 15 гектар

Мана шундай катта ҳудудда 20 кун ичида тайёр шарт-шароитга эга карантин марказининг ташкил қилинишининг ўзи катта гап.

— 20 минг ўринга мўлжалланган карантин ҳудудиди ҳозир 15 мингга яқин карантинга олинган фуқаролар бор, — дейди марказ раҳбари Феруз Каримов. — Уларга 1000 нафардан зиёд тиббий ва техник ходимлар хизмат кўрсатмоқда. Бу ерда Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, Мудофаа вазирлиги, Миллий гвардия, Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази ходимлари фаолият олиб боришмоқда. Уларнинг хавфсизликлари таъминланган. Марказга 2 минг 562 та контейнер ўрнатилган ва жиҳозланган. Ҳар бир хонада 4 киши жойлашган — телевизор, кондиционер, телефон билан таъминланган.

Ошхонада тушликка тайёргарлик

Ошхонага киргунингизча ҳар қадамнингизда махсус дезинфекцияловчи жиҳозлар — бир марталик ниқоб, бош кийим, кўлқоп.

Фарҳод Муҳаммадиев, марказ бош ошпази:

— Карантин марказидаги уйбу махсус ошхонада 4 марта оқват тайёрланади, ярим тайёр озиқ-овқат маҳсулотлари бир марталик идишларда, санитария қондаларига рияя қилган ҳолда етказиб берилади. Кундузи 250 нафар, кечаси 70 нафарга яқин ходимлар ишлайди.

Отабек Имомов, тиббий масалалар бўйича директор ўринбосари:

— Карантин маркази 3та ҳудудга бўлинган. Ошхона томон "яшил" ҳудуд ҳисобланади. Бу ерда ишлайдиган ходимлар "сарик" ҳудудга ҳам "қизил" ҳудудга ҳам қадам босмайди. 15га яқин махсус автоулов таомларни "сарик" ҳудудгача етказиб беради, "сарик" ҳудуддан кейин бошқа уловлар "қизил" ҳудудга. У ёқдан қайтадиган дамаслар ҳар доим дезинфекция қилиб турилади. Берилмаган оқват бир марталик идишларда, қошиқдан тортиб чай ичадиган идишгача бир марталик идишлар. Улар бўшаганидан кейин зарарсизлантирилади ва ёқилади.

Ошхонада махсус стол атрофида қатор турганча кимдир бир марталик қошиқни, кимдир оқват идишини, яна кимдир нонни алоҳида ўраб тахлаб чиқмоқда.

Таомнома рациониди инсон органи-

ми учун керак бўладиган барча микро-элементлар бор. Масалан йогурт, сут, қатиқ, тухум, қозонда пишириладиган таомларда албатта гўшт ва сабзавотлар. Ярим тайёр маҳсулотлар ҳам алоҳида бир марталик идишларда етказилади. Карантинда сақланадиган фуқарога бир кунлик озиқ-овқат харажати 78 минг 280 сўмни ташкил қилади. Тасаввур қилинг ҳозиргача қанчадан қанча фуқароларни кутиб ва кузатиб олишини ҳисобга оладиган бўлсак сарфланаётган маблагни. Бугунги кунга қадар марказда жами 66 070 нафар фуқароларимиз карантинга олинган, шулардан 2082 фуқарода вирус аниқланиб Вирусология илмий-текшириш институтига жўнатилган.

Почта хизмати ва колл-маркази

Марказ ходимларининг бу ердаги шарт-шароитлар ҳақидаги ахбороти орқали почта ва алоқа хизмати ҳақида ҳам маълумотларга эга бўлдик.

"Биз олиб келган жўнатмамиз эгасига етиб бормабди", деган карантинга олинган фуқароларнинг қариндошлари томонидан баъзида норозиликлар бўлади, деган саволга марказ раҳбари Феруз Каримов халқро ташкилот вакилларига жўнатмалар қай тарзда ҳудудга олиб кирилишини тушунтирди: "Тасаввур қилинг 15 минг одамга хизмат қилишни. Қўпинча блокларни адаштиришади. Масалан, лотин тилида "В" блок деб ёзилган. Карантинга олинган фуқаро хонасини кирилл алифбосида "В" деб маълумот беради қариндошларига. Ва бу англашилмовчилик туфайли жўнатма эгасини топа олмаслиги мумкин. Эгасини топа олмаган жўнатма яна мана шу почта хизмати хонасига қайтиб келади. Бундай англашилмовчиликлар бўлиб туради. Ёки қариндошлари мумкин бўлмаган нарсалар: торт, спиртли ичимлик, газли ичимликлар, ҳўл мевалар, тез айнийдиган озиқ-овқатлар ва шунга ўхшаш нарсалар олиб келишади, табиийки биз бу маҳсулотларни эгаларига етказишга ҳаққимиз йўқ.

Халқро экспертлар томонидан мана учун фақат махсус телефон орқали гаплашишга рухсат берилган деган саволга марказ раҳбари қуйидагича жавоб берди: "Ўз телефонидан фойдаланиш ҳолларида қуйидагиларни кузатдик — масалан бир хонада тўрт киши кимдир соатлаб телефонда гаплашади ёки баланд овозда гаплашиб ҳамроҳининг тинчини бузади ёки баланд товушда ўйин ўйнайди ёки ўзини суратга оламан деб, ноқулай аҳволда ётган

хонадошини ҳам суратга олади. Махсус телефондан фойдаланишга рухсат беришдан мақсад бошқа фуқароларнинг хавфсизлигини, тинчини ўйлаш.

Ҳар бир хонага битта телефон...

Бу ерда колл-марказ хизмати ҳам йўлга қўйилган. Ўзбойл компанияси вакили бу ердаги ишни назорат қилиб туради. Масалан карантиндаги фуқаронинг қариндоши жўнатма олиб келган бўлса, қайси хонада эканини билмаса, телефондан кўнғирок қилиб билиб олиши мумкин. Ичкарида ҳар битта блокка битта шифокорлардан ходим тайинланган. Уша ходим фуқарога керакли нарсалар рўйхатини тузиб чиқади ва колл-марказга кўнғирок қилади. Колл-марказ орқали сўралган нарсалар ичкарига етказилади. Колл-марказга ўрнатилган 6 та катта таблода ҳар бир блокдаги ҳолат — ким кириб чиқётгани, вазият қандайлиги доимо кузатиб турилади. У ерда ишлаётган мутахассислар ҳар бир фуқаронинг кўнғирогига жавоб беришади, қариндошлари билан алоқани ўрнатишни йўлга қўяди.

Шундан сўнг... Экспертлар фуқароларнинг яшаш шароити билан танишиш мақсадида махсус комбинезонларда карантин ҳудудиди ҳам бўлишиди.

— Биз ҳар бир инсон ҳар қандай вазиятда инсондек яшаши учун яратилган шарт-шароитларнинг қай ҳолатда эканлигини оммавий ахборот воситалари орқали бошқаларга ҳам етказилишини истаймиз. Унинг ҳуқуқлари бузилмаётгани буларни ҳам назорат қиламиз ва ўрганамиз. Ютуқларини бошқа жойларга тавсия қиламиз, камчиликлари бўйича ўз тавсияларимизни берамиз, — деди ичкаридаги вазият билан танишга ўз таассуротлари билан ўртоқлашаркан ЕХҲТнинг Ўзбекистондаги лойиҳалар координатори, элчи Жон Макгрегор.

— Пандемия даврида қисқа вақт ичида бу касаллик билан курашиш барчамизга хатоларимиздан сабоқ чиқаришни ўргатди, албатта бу қисқа вақт ичида ўрганганларимиз ҳам кўп бўлди. Шундай вазиятда шарт-шароит кўнғирокдагидек бўлиши учун ўз тавсияларимиз билан ўртоқлашамиз ва сабоқ оладиган томонларимиздан сабоқ чиқаришни ўргатди, албатта бу қисқа вақт ичида ўрганганларимиз ҳам кўп бўлди. Шундай вазиятда шарт-шароит кўнғирокдагидек бўлиши учун ўз тавсияларимиз билан ўртоқлашамиз ва сабоқ оладиган томонларимиздан сабоқ чиқаришни ўргатди, албатта бу қисқа вақт ичида ўрганганларимиз ҳам кўп бўлди. Шундай вазиятда шарт-шароит кўнғирокдагидек бўлиши учун ўз тавсияларимиз билан ўртоқлашамиз ва сабоқ оладиган томонларимиздан сабоқ чиқаришни ўргатди, албатта бу қисқа вақт ичида ўрганганларимиз ҳам кўп бўлди.

Халқро ташкилот вакиллари албатта ўз хулосаларини айтади. Биз эса кўрганларимизни қандай бўлса шундайлигича қўғозга туширдик, хулоса чиқариш эса ўқувчилардан...

Барно СУЛТОНОВА,
"Xabar" мухбири

ТАТУДА АБИТУРИЕНТЛАР УЧУН ЯНА БИР ҚУЛАЙЛИК

2020 йилнинг 20 июнидан 2020/2021 ўқув йили учун олий таълим муассасаларининг бакалаврият таълим йўналишларига абитуриентларни онлайн рўйхатга олиш бошлангани ҳақида хабар бергандик.

Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университетида 2020/2021 ўқув йили учун олий таълим муассасаларига қабул жараёни бошланиши муносабати билан абитуриентлар ва уларнинг ота-оналарига қулайлик яратиш ҳамда уларни қизиқтирган саволларга тезкор жавоб бериш мақсадига Call-марказ ташкил қилинди. Абитуриентлар (71) 238-64-97, 238-64-85, 238-64-34, 238-65-17 ва 238-65-64 телефон рақамлари орқали Call-марказ билан боғланиб, ўзларини қизиқтирган саволларига жавоб олишлари мумкин.

Call-марказ душанбадан шанбагача соат 08:30дан 18:00га қадар фаолият кўрсатади.

Маълумот учун: 2020 йил 22 июн соат 18:00 ҳолатига кўра, Тошкент ахборот технологиялари университети 1784 нафар абитуриентни онлайн рўйхатга олган.

ТОШКЕНТДА УНИВЕРСИТЕТЛАР СОНИ ЯНА БИТТАГА КЎПАЙДИ

Хукумат қарори (23.06.2020 йил, 404-сон) билан Tashkent International University of Education халқаро университети ташкил этилди. Қарорга мувофиқ, етакчи хорижий олий таълим муассасаларининг таълим дастурларини жорий этиш орқали республика иқтисодиёти реал секторининг эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда юқори малакали мутахассислар тайёрлаш университетининг асосий вазифаларидан бири этиб белгиланди.

Университет масъулияти чекланган жамият шаклидаги нодавлат олий таълим ташкилоти ҳисобланади. Университетга ўқишга қабул қилиш учун кириш имтиҳонларини ўтказиш ва чет эллик юқори малакали мутахассисларни жалб этиш учун хорижий ҳамкор сифатида The Times Higher Education World University Rankings рейтингидеги дунёнинг 1000таликка қирувчи хорижий олий таълим муассасаларини белгилаш ва университет базасида уларнинг филиалларини очиб ҳуқуқи берилди.

Университетда ўқиш тўлов-контракт асосида амалга оширилади. Кадрлар тайёрлаш кундузги, сиртки, кечки, махсус сиртки ва масофавий таълим шакллари бўйича ўзбек, инглиз ҳамда бошқа тилларда амалга оширилади. Битирувчиларга унинг хорижий ҳамкор университетларининг Ўзбекистон Республикасида олий таълим тўғрисидаги ҳужжати сифатида тан олинган халқаро даражадаги ёки белгиланган намунадаги дипломи берилди. Магистратура таълим босқичи битирувчилар Халқ таълим вазирлиги ҳамда Вазирлари Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлигининг раҳбар кадрлари захирасига киритилади. Бундан ташқари, Халқ таълими вазирлигига истисно тариқасида университет фаолиятини йўлга қўйиш учун энг яхши шартларни тақлиф этган потенциал инвесторни танлаш ҳамда инвестициявий ва ижтимоий мажбурият шартларини белгилаш ҳуқуқи берилди.

ХИВАДАГИ МАХСУС ХУДУД WI-FI БИЛАН ТЎЛИҚ ҚАМРАБ ОЛИНАДИ

Хоразм вилоятининг туризм салоҳиятидан самарали фойдаланиш ва уни ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар белгиланмоқда. Вазирлар Маҳкамасининг бу борадаги тегишли қарор лойиҳаси муҳокамага қўйилди.

Ҳужжат лойиҳасига кўра, Хива шаҳрида меҳмонхоналар қуриш учун жисмоний ва юридик шахсларга YER AUKSION сав-

до майдончасида электрон онлайн-аукцион орқали тақдим этиладиган ер участкалари бўйича қуйидаги инвестиция мажбуриятлари белгиланади:

- майдони 0,06 гектардан 0,15 гектаргача бўлган ер участкасини ажратишда инвесторга – 50та хонадан кам бўлмаган меҳмонхона;
- майдони 0,15 гектардан 0,3 гектаргача бўлган ер участкаси-

ни ажратишда – 100та хонадан кам бўлмаган меҳмонхона;

- майдони 0,5 гектар ва ундан ортиқ майдонга эга ер участкасини ажратишда – 200та хонадан кам бўлмаган, 3–5 юдузли тоифадаги стандартларга мос келадиган меҳмонхона қуриш.

Шунингдек, Хоразм вилояти Шовот туманида жойлашган Юсуф Ҳамадоний мажмуасига туташ ҳудудларда туризм инфратузилмасини барпо қилиш, зиёратчилар ва сайёҳлар учун қўшимча қулайликлар, жумладан, умумий овқатланиш объектиларини "Халол" стандарти бўйича сертифицирлаштириш ва дам олиш жойлари ташкил этиш чоралари қўрилади.

Қайд этилишича, янги ташкил этилаётган "Хива туристик транспорт коридори" ҳудуди Wi-Fi билан тўлиқ қамраб олиниши кўзда тутилган. Шу билан бирга, 2020 йил 1 сентябрдан "Урганч" халқаро аэропортида "ҳаво эркинлиги"нинг бешинчи даражасини тақдим этувчи "Очиқ осмон" тартиби ҳам жорий қилиниши мумкин.

ИМТИХОНГО ИМТИҲОН МАНЗИЛИНИ КЎРСАТИБ БЕРАДИ

Тошкент ахборот технологиялари университети талабалари 2020/2021 ўқув йили қабулида олий таълим муассасаларининг бакалаврият таълим йўналишлари учун тест синовларини ўтказиш режалаштирилган биноларнинг геомаңзиллини кўрсатиб берадиган ImtihanGo номли махсус мобил иловасини ишлаб чиқишди.

ImtihanGo мобил иловаси Давлат тест маркази томонидан эълон қилинган 2020/2021 ўқув йили қабулида олий таълим муассасаларининг бакалаврият таълим йўналишлари учун тест синовларини ўтказиш режалаштирилган биноларнинг геомаңзиллари асос қилиб олинган ҳамда шу маңзиллар иловага киритилган. Илова муаллифлари ТАТУ магистри Ф.Назаров ҳамда радио ва мобил алоқа факултети талабаси Ҳ.Бахтиёровлардир.

– Албатта, ҳар бир яратилган дастур ёки стартап қандайдир маънода инсонларнинг оғирини енгил қилиши, жамиятдаги мавжуд вазият ёхуд муаммоларга технология ечим бериши, ҳаракатларни оптималлаштириши, ортиқча вақт, ҳаражатдан фориғ бўлишига ёрдам бериши керак. Биз ҳам ImtihanGo мобил иловаси орқали мамлакатимиздаги миңглаб абитуриентларни яқин ойларда бўлиши кутилаётган тест синовларини топширишда ортиқча қийинчиликларсиз, керакли маңзилга тез ва аниқ етиб боришда кўмак беришчи. Масалан, Самарқанд вилоятидаги Самарқанд спорт ўйин турлари ва енгил атлетикага ихтисослаштирилган болалар ва ўсмирлар спорт мактабида тест синовлари ўтказиш кўзда тутилган. Тўғри, бу жой шахарлик аҳоли учун маълум бўлиши мумкин, аммо туманлардан имтиҳонга келувчи абитуриентларга маңзилни топишда қийинчиликлар бўлиши табиий. Кейин кўплаб абитуриентлар маңзилни қидириб ортиқча вақт йўқотишлари, ортиқча ҳаражат қилишлари мумкин. Шунингдек, маңзилни қидириб турли одамлар билан мулоқотда бўлишлари мумкин. Бу эса бугунги пандемия даврида жуда хавфлидир. Ушбу дастур эса абитуриентлар оғирини енгил қилади, керакли маңзилни тез ва осон топиб боришда катта ёрдам беради, деган фикрдамыз. Агарда бирор сабабларга кўра ДТМ томонидан кўрсатилган маңзилларда янгилаш вужудга келса, иловани ҳам тезда янгилаш, ўзгартиришлари тезда қўйиш ва бу ўзгаришни фойдаланувчиларга етказиш режа қилинган, – дейди лойиҳа муаллифи Ф.Назаров.

Айни вақтда мобил илова фойдаланишга тайёр. Мамлакатимиздаги ОТМларга кириш учун имтиҳон топшириш истагида юрган абитуриентлар мобил иловани юклаб олишлари мумкин. Илова Google Playга жойлаштирилган бўлиб, дастурни шу илова орқали юклаб оلسа бўлади.

КТВ: ҲАМКОРЛИҚДА "ИНФОРМАТИКА" ДАРСЛИГИ ЯРАТИЛАДИ

Халқ таълими вазирлиги "Информатика" фани бўйича янги дарсликни баҳолаш ва уни такомиллаштириш бўйича экспертлар гуруҳини шакллантирмоқда.

Дарсликни яратиш жараёнида информатика фани ўқитувчилари, IT соҳаси мутахассислари ёхуд фрилансерлар иштирок этишлари мумкин. Информатика дарслигини бойитишда иштирок этиш истагида бўлганлар керакли суровномани тўлдиришлари керак.

Қайд этиш жоизки, дарсликни тайёрлаш учун танланган экспертларга ҳақ тўланиши кўзда тутилган.

«УЗКОМНАЗОР» ПРЕДУПРЕДИЛА О ФЕЙКОВЫХ СООБЩЕНИЯХ МОШЕННИКОВ НА САЙТАХ

Как сообщили в Государственной инспекции «Узкомназор», появились новые схемы мошенничества со стороны злоумышленников.

Как действует схема

Во время чтения новостей или просмотра видео в интернете в нижнем углу браузера появляется небольшое предупреждающее сообщение, в котором указывается, что компьютер пользователя находится в опасности, имеются технические проблемы.

Для этого предлагается установить специальную программу или драйвер, необходимый для слаженной работы операционной системы. Чтобы это сделать, пользователю предлагается перейти по специальной ссылке и скачать программу.

Когда пользователь скачивает и устанавливает эту программу, злоумышленники автоматически получают доступ к личным данным на компьютере.

«Аналогичный вид мошенничества наблюдается и на мобильных устройствах — появляется ложное предупреждение о необходимости обновления программного обеспечения во избежание возможной блоки-

ровки мобильного устройства. Пользователь, полагая, что загружает безопасное и надежное обновление, неосознанно может установить вредоносное программное обеспечение», — отметили в инспекции.

ГИ «Узкомназор» рекомендует:

- игнорировать «фейковые» сообщения,
- незамедлительно удалять их,
- не использовать информационные ресурсы, распространяющие ложные сообщения,
- загружать и обновлять антивирусное программное обеспечение только из официальных источников,
- регулярно проверять программное обеспечение на наличие вредоносных программ.

НОВЫЕ ПРОЕКТЫ

IT-PARK ОБНОВИЛ САЙТ И АНОНСИРОВАЛ НОВЫЕ ПРОЕКТЫ

МАРКЕТПЛЕЙС. Блок для продвижения IT-компаний и IT-специалистов как в Узбекистане, так и за рубежом.

Здесь будет создана возможность для создания портфолио IT-компаний с описанием их деятельности, информацией об их успешных проектах, резюме IT-специалистов для создания базы IT-кадров и многое другое. Запуск планируется в августе.

ФРИЛАНСЕРЫ. Единая точка фриланс-платформ, для продвижения локальных фриланс-проектов.

Блок включит в себя существующие фриланс-платформы на основе интеграции, на которые смогут перейти как потенциальные местные и зарубежные заказчики, находящиеся в поиске фрилансеров, так и сами фрилансеры для размещения информации о себе. Запуск планируется в июле.

РАБОТА С РЕЗИДЕНТАМИ IT-PARK. Онлайн сервис для резидентов и заинтересованных в резидентстве организации. Цель блока — подача документов на получение резидентства в

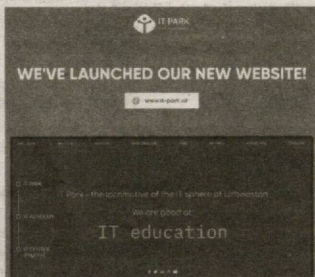
IT-Park, рассмотрение бизнес-планов и оформление резидентов в электронной форме, в том числе и заключение договоров.

Резидентам на сайте получают сведения о ежемесячных отчислениях, ежеквартальной отчетности и аудиторских заключений в электронной форме.

Портал позволит направлять объявления-оповещения, рассылки, проводить опросы, осуществлять аналитику данных и другое. Запуск планируется в сентябре.

Блок для курсов — тут заказчики смогут разместить информацию о заказах, а заинтересованные IT-компании ознакомятся с ними и свяжутся для установления сотрудничества. Будут вовлечены сегменты G2B, B2B, B2C. Запуск планируется в июле.

Кроме того, на сайте будут размещена база стартап-проектов Узбекистана для заинтересованных инвесторов и фондов по инвестированию, база резюме начинающих IT-специалистов, студентов IT-направленных вузов и выпускников IT-Центров и IT-Академии.

ОБРАЗОВАНИЕ

УЧЕНИЦЫ IT-ШКОЛЫ ИМЕНИ МУХАММАДА АЛ-ХОРАЗМИЙ ВПЕРВЫЕ ПРИМУТ УЧАСТИЕ В ПРЕСТИЖНОМ МЕЖДУНАРОДНОМ КОНКУРСЕ TECHNOVATION GIRLS

Министерством по развитию информационных технологий и коммуникаций активно ведутся работы по третьему направлению 5 ключевых инициатив, выдвинутых Президентом Республики Узбекистан по эффективной организации работы с молодежью в части использования компьютерных технологий и интернета среди населения и молодежи.

В ходе международного конкурса Technovation Girls из 29 команд из Узбекистана 5 команд прошли в полуфинал конкурса. Две команды — Mizash и Origami, представлены ученицами Специализированной школы по углубленному изучению предметов направления информационно-коммуникационных технологий имени Мухаммада Ал-Хоразми. Представительницы команды Mizash разработали мобильную игру с интегрированной АВА-терапией, которая помогает развитию детей с аутизмом. Участницами команды Origami было разработано приложение RoundEx для предотвращения кибербуллинга среди детей.

Microsoft внезапно обновил устаревшую Windows 7. Компания выпустила системное обновление для операционки Windows 7 через полгода после объявления о прекращении поддержки устаревшей ОС.

Обновление затронуло все сборки операционных систем Windows 7 и 8.1, сделав браузером по умолчанию новую версию Microsoft Edge, выпущенную на движке Chromium — это единственное нововведение.

Социальная сеть для обмена фотографиями Instagram может опередить Twitter и стать более популярным источником новостей. Одна из причин такой тенденции — аудитория живее реагирует на истории, которые созданы простыми словами и дополнены визуальными образами. Такой вывод озвучил отчет 2020 Reuters Institute Digital News по исследованию цифровых новостей.

С 2018 года популярность Instagram в роли источника новостей удвоилась. Этот тренд наиболее заметен среди молодых людей — почти 11% опрошенных в возрасте 18–24 года используют его как источник новостей. Это лишь на 1% меньше, чем показатель Twitter.

Microsoft выпустила антивирус Defender для смартфонов — его предварительная версия уже может быть запущена на телефонах под управлением Android.

Ключевой задачей нового антивируса является защита от фишинга. Так, пользователи, с помощью Defender, могут ограничить непреднамеренную утечку паролей, информации о банковской карте и прочих персональных данных. Сообщается, что приложение способно автоматически уведомлять пользователей о получении письма от подозрительного отправителя либо об открытии «ненадежного» сайта.

Судя по всему, таким образом компания Microsoft готовится к скорому запуску своего первого Android-смартфона с двумя дисплеями Surface Duo.

В рамках ежегодной конференции для разработчиков WWDC 2020, Apple анонсировала новую версию операционной системы для собственной носимой электроники — watchOS 7. И вот, как стало известно, благодаря данному обновлению «умные» часы Apple Watch научат пользователей правильно мыть руки.

Так, новая функция стала достаточно своевременной реакцией яблочной компании на эпидемию коронавируса в мире, ведь, как известно, тщательное мытье рук заметно снижает риск заболевания новой инфекцией. После того, как Apple Watch обновятся до новой версии watchOS, часы смогут отсчитывать время, которое пользователю необходимо проводить за мытьем рук, тем самым устройство сможет сделать данный процесс еще более качественным.

ҚАЛБ МЕЪМОРИ

Хўш, журналист ким ўзи?

Юракдан-юракка ўтгучи йўللарда журналистнинг изи бор. Инсонга таскин, тасалли берувчи журналистнинг мададага муҳтожларни кўра оладиган қалб кўзи бор. Кимнингдир йиллар давомида чўзилган муаммосини ҳал этган, ёруғ бир ҳолатдан чексиз миннатдорлик юзи бор журналистда.

Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари мудом ёнма-ён экан, фуқароларимиз ўз дарди, дунёси, ғаму ташвишлари билан не-не идораларга бош уради. Энг сўнгги илинж истаб, уларни сарсон-саргардон қилган кимсалардан шикоят қилиб, таҳририятларга журналистларнинг ҳузурига боришга ошиқади. Сўнгги нажот остонасида уларнинг кўкрагидан ҳеч ким итармаслигини, дардини тинглайдиган журналист бор эканлигини яхши билишади. Кимдир кўчада қолдим, уй ололмадим, кимдир пенсияга чиқа олмаганман, кимдир ноҳақликдан ишдан бўшатишди, тиклашга ёрдам беринг деса, яна кимдир ногирон бўла туриб, “ногирон эмас” лиги борасидаги бузилган ҳақ-ҳуқуқимни тиклаб беринг, фирибгарлардан панд едим, зўравонлик қурбони бўлдим, ўз ерим ўзимга тегмаепти, коррупция ва бюрократларнинг дастидан дод, деб мурожаатлар қилади.

Одамлар журналистга адолат истаб, ҳақиқат истаб мурожаат қилишади. Журналист улар билан бирга ҳақиқатнинг ёпиқ эшиклари ортида қанчалар мустар бўлиб сарғаяди, адолатнинг кўчаларида саргардон кезади. Уша суд залидаги ҳақсиз жазолар сабаб овозликдан маҳрум қилинган шахс билан, унинг яқинлари билан бирга изтироб чекади, ҳақиқатни излаб курашади. Журналист суриштируви давомида жуда “балад” турувчи идораларга бош суқавериб, югуравериб, анча савдоларга дуч келади. Ойлаб, йиллаб битмаган ишлар битса агар, ечилмаган муаммолар ҳал этилишига ҳисса қўшиб, ўксик кўнглиларга бир қатим ёруғлик олиб кирса агар, ундан бахтли одам йўқ. Бу шодликлар таъминни эса тогган билади...

Журналист ким ўзи?

Унинг меҳнатини, ички кечинмаларини айшу ишрат кўнглига урган бир ҳовуч тўралар асло туюнмайди. Журналист – қалб меъмори. Бошқаларнинг муаммоси, деб бош урган эшиклар билан кун ўзига керак бўлганда, очилмаслигини била туриб ҳам одамларга яхшилик қилишга урганган касб эгаси у.

Вақти келиб ҳақ сўзни айтгани учун, қўлини осмонга узатса етадиган айрим амалдорларнинг “тинчини бузгани” учун суд залигача боришга ҳам тайёр бўлган жасоратли касб эгаси у.

Гоҳида камчиликларни топиб ёзган журналист айбдору хатога йўл қўйган, айрим фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини бузганлар, давлат мулкани талон-торож қилганлар голиб бўлган ҳолатларни ҳам кўрганмиз.

Чунки бу энг осон йўл. Бундан ҳам баттари эса – “қўллари узунлар” дастидан содир этилган бахтсиз ҳодисалардан Худо асрасин...

Устозимдан айирган мақола – “Фирромлик” эди...

Бу мудҳиш воқеа 16 йил аввал содир бўлганди. Кечагидек эсимда. Навоий вилоят ҳокимининг матбуот котиби кўнгирақ қилиб: “Устозингиз Тошкентда автохалокатга учрабди, уйдагиларига тезроқ билдириш керак”, дея хабар берди. Бу хабар шунчалик даҳшатли эдики, отамдек меҳрибон устозимдан жудолик даҳшатини сезгандим. Уйдагилар устоз бу ёруғ оламни тарк этганидан хабар топди. “Халқ сўзи” газетасининг Навоий вилояти мухбири бўлиб ишлаётган журналист Абдуваҳоб Пирматов таҳририятга хизмат сафарига бориб, тирик қайтмаслиги ҳеч кимнинг етти ухлаб тушига ҳам кирмаган эди. Қалами ўткир, ўзи оддий журналистнинг сирли ўлими сирлилигича қолишини истаганлар бунинг урдасидан чиқшиди. Аммо у “Халқ сўзи” газетасида чоп этилган “Навоийдонмахсулот” корхонаси ҳақида ёзилган “Фирромлик”, деб номланган танқидий мақоласи учун “кетгани”ни кўпчилик яхши билар эди... Чунки устозни “уриб кетган” машина ҳайдовчисининг хатти-ҳаракатларида, терговни олиб борган ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг уни “ҳимоя” қилишларида сир яширин эди... Тунда содир бўлган бу фожиа экспертизаси Тошкентда ўтказилганлиги ва бунда на оиласидегилар ва на яқинлари иштирок этмаганлиги ҳам бу ерда қандайдир жумбоқ борлигини исботлайди. Афсусланарлиси эса, унинг ўлимида ҳеч ким айбдор бўлмади, жазоланмади...

Устозни тупроққа қўядиган куни “Халқ сўзи”нинг мухбири Абдуваҳоб Пирматов энг сўнгги мақоласи билан

газета саҳифаларида ўз мухлислари, ўз ўқувчилари билан видолашди. “Йилнинг энг фаол журналисти” бўлган А.Пирматовнинг ҳаёти 53 ёшида ана шундай фожиали якун топди. Аммо қайтар дунёларнинг қайтиши аниқлиги, ёмонлик албатта ва юз чандон оғирроқ эканлигини инобатга оладиган бўлсак, айбдорлар Оллоҳнинг жазосидан қоча олмади. Овозлик тирикликдан ҳам қадрли эканлиги учун шундай фикр билдираётганимизни, кимни назарда тутаётганимизни кўпчилик англаган бўлса керак...

Адабиётшунос олим Иброҳим Ҳаққулнинг “Ҳақиқатни айтадиган одамнинг кафани елкасида бўлиши керак...” деган фикрларини яна такрор-такрор эслашга мажбурмиз. Ҳақиқат учун жонини хатарга қўяётган, бошларида тергирмон тоши айланаётган журналистлар, афсуски, ҳозир ҳам йўқ эмас.

Сўз эркинлиги томон хайрли йўлга тушганимиз билан журналистларга қилинаётган тазйиқлар, танқидий чиқишлар учун таъқиблар ва пўписалардан ҳозир ҳам холи эмасмиз.

Бу жиҳатдан гоҳида бошқа давлатлардаги журналист ҳамкасбларимиз ҳаётини, қаламини “ПРЕССА”, деган ёрлиқнинг ўзиёқ, ҳатто ўқ ёмғирлари ёғилаётган, оловли нуқталарда ҳам ҳимоя қилаётганлигига ҳавас қиламиз. Журналистнинг ҳаёти дахлсизлиги жуда муҳим. Журналист қўлидаги ўткир қуроли билан жамиятдаги иллатларга муросасиз курашиш йўлида хизмат қилади. Бу ғаддор дунё эса... уни душманга, айрим амалдорлар эса уни рақибга айлантириб қўяди ўзича.

Ҳадиси шарифлардан бирида шундай ёзилган: “Кимки бирор камчилик ёки гуноҳ ишни кўрса, қўли билан тўхтатсин, агар қодир бўлмаса, тили билан қайтарсин. Агар бунга ҳам қодир бўлмаса, дилдан ўтказсин”. Журналист шунинг учун камчиликларни кўриб-кўрмасликка олиб кета олмади. Чунки унинг виждони уйғоқ. Виждонга эса қарши бориб бўлмайди.

Биргина мисол. Бир вақтлар айтган ҳақ сўзи учун “Армиямиз обрўсини туширган журналист”, дея бошига не-не тошлар отилган Қарим Баҳриев бугун нафақат юртимизда, балки кўплаб чет давлатлар тан оладиган энг кучли журналистлардан бири эканлигини ҳеч ким инкор эта олмади. Бу ҳақиқатнинг, қаламнинг синмаслигидан далолатдир.

Бошпанаси қалам, кўрпаси қалам...

Журналистлар жуда хокисор халқ. Манамен деган журналистларнинг кўпчилиги узоқ йиллар ижарама-ижара яшаганидан хабардормиз. Республикада хизмат кўрсатган журналистлардан айримлари ишчилар ётоқхонасидан зўрға жой олганини ҳам биламиз.

Бизни давлат билан халқ ўртасидаги кўприк, баландпарвоз қилиб айтганда, “тўртинчи ҳокимият”, дейишади. Аммо кези келганида, айримлар бу кўприкка ўт қўйиб юборишга ҳам тайёр туришади... Бировларнинг имтиёзларини тиклаб бериш учун елиб-югурадиган журналистнинг ўзида жила курс биттагина имтиёзи йўқлигини айтмайсизми?

Бу асло ўтмишга қайтиш эмас, ҳозир ҳам кучини йўқотмаган ҳақиқат. 80-йилларда Собиқ иттифоқ журналистлар уюшмаси аъзоси эдим. 1986 йилда оиламизга Навоий шаҳридан уч хонали уй ажратилди. Бу уйнинг бир хонаси журналистлигим учун журналистлар ижодий уюшмасининг оммавий ахборот воситаларига доир ҳужжати асосида қўшиб берилганди.

Бугун бундай имтиёзлар уёқда турсин, жамиятни сўзи билан уйғотадиган, ҳар битта ҳарф устида ҳушёр турадиган касб эгаларининг турмуш шароитлари ҳам ҳаминқадар эканлигига нима дейсиз? Шунга қарамасдан, бу касб эгалари ҳаммаша даврнинг сандоси бўлиб мағрур ҳолда майдонга чиқаверади.

Байрамнинг муборак бўлсин, фидойи ҳамкасблар.

Маруза ҲОСИЛОВА,
журналист

Журналист қўлидаги ўткир қуроли билан жамиятдаги иллатларга муросасиз курашиш йўлида хизмат қилади.

Журналистдан ҳамма танқид кутади.

Аслида танқид кимга керак?

**Кейинги
ўттиз йил
ичида ўзбек
матбуоти ни-
маларга эри-
ша олди?
"Эришилган"-
лардан ким
кўпроқ ман-
фаат кўрди?**

Ўттиз йил олдин Ўзбекистон мустақилликка эришди. Матбуот ҳақидаги гапни яна ҳам аввалроқдан бошлаш керак. Ана шу мустақилликка эришиш учун "қайта қуриш" даврида матбуот катта хизмат қилди, эрк кунларини яқинлаштирди. Шўроларнинг зулм салтанати ошкоралик туфайли қулади, имкон пайдо бўлиши билан миллатларнинг зиёлилари матбуотда тарих қатламларини очдилар, миллий ўзлики ва миллий тилларини талаб қилдилар, динларига ва маданиятларига соҳиб чиқдилар. Натижада кўзи очилган халқлар ягона маъбусхонада яшашни истамай қолдилар ва ўз мустақилликларини бирин-кетин эълон қилдилар. 1990 йил 20 июнда Ўзбекистон парламенти Мустақиллик декларациясини қабул қилди.

Шундан кейинги тарихга келсак, бугун ўтган чорак асрга ҳаққоний баҳо берилмоқда. Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев бу даврни "қўрқув даври" деб атади: "У даврлар бошқача эди. Қанча жим юрсанг, шунча яхши эди... Бизлар қўрқув даврида яшагандик".

Ўтган ўша даврга қарасак, матбуот билан боғлиқ бир қонуниятни кўрамиз. Дастлабки йилларда 1990-1994 йилларгача кўп яхши ишлар қилинди — Конституция ва беш юзга яқин қонунлар ошқора муҳокамалар асосида қабул қилинди, Президентлик таъсис этилди ва реал муқобиллар асосида сайлов ўтказилди, парламентда хуффикрлик ва матбуотда ошқоралик хурм сурди, бозор иқтисодидаги ўтиш, маданий дунёга интеграцияланиш учун ҳаракатлар бошланди. Дастлабки парламентда ҳамма масалалар ошқора

муҳокама этилар, халқда ҳам бир кўтаринкилик ҳукмрон эди.

Бироқ аста-секин яна маъмурий-буйруқбозлик тизими ўзини мустаҳкамлаб олди, ҳақиқатни айта оладиган кучлар қатағонга учради, қамалди ёки юртни тарк этди, оммавий ахборот воситалари энди оммавий тарғибот воситаларига айлантирилди. Шахсга сигиниш вазияти қарор топди, юртбошини мақташ, мадҳия-бозлик авжга чиқди, танқид қилинса, фақат "мустақиллигимизни кўра олмайди-ганлар", "иқтисоддаги ютуқларимизга ҳасад қилувчилар", хорижда юрган "ватан хоинлари" танқид қилинарди. Буларнинг бари Қодирий, Чўлпон, Беҳбудийларни қатағон қилган Сталин даврини ёдга соларди. Эътибор беринг: матбуот гунг ва кар ҳолатга солингач, осонгина сиёсий "яқдиллик" шароити юзага келтирилди ҳамда иқтисод ҳам инқирозга юз тутта бошлади, коррупция авж олди, бугун хориж банкларида қайтаришга уринаётганимиз миллиардлаб долларлар ўшанда ўмарилганди, ҳатто деҳқонларга нима экиб, кимга сотишни ҳам давлат режа-лаштирадиган ва ҳосил йиғим-теримини прокуратура ва милиция назорат қиладиган маъмурий иқтисод юзага келди...

Хайрият, 2016 йил сўнггида янги сиёсий, маъмурий, иқтисодий ислохотлар ваъдаси билан мамлакат раҳбарлиги Шавкат Мирзиёев келди ва ислохотлар сўз эркинлигидан бошланди.

Танқид ҳеч кимга ёқмаслиги кундай равшан. Аммо журналистдан ҳамма кўпроқ танқидни кутади. Аслида танқид кимга кўпроқ керак: журналистга, у чиқаётган

нашргами ёки жамиятга?

Танқид — агар тузум ҳуқуқ устувор бўлган, адолатли ва демократик бўлса, ҳамма учун фойдалидир.

Ҳақиқатни ёзиш журналистга фойда, чунки у, аввало, ўз касбининг шарафини оқлайди, ўз номуси ва орини юксакка кўтаради ва халққа ҳам, Холиққа ҳам мақбул ишни қилади.

Ҳақиқатни чоп этиш, такрор айтамыз, агар тузум демократик ва адолатли бўлса, нашрга ҳам фойдали, чунки унинг ҳақиқий обуначилари, мухлислари кўпаяди, натижада реклама берувчилари кўпаяди даромади ошади. Достоевский: "Пул — чоп этилган озодлик", — деган. Бойнинг овози баландроқ чиқиши шундан. Аслида бобомиз Замахарий: "Ҳақ сўзлаганнинг овози арслон ўқиришидан ҳам шиддатлидир", деганлар.

Ҳақиқатни ўқиш, тафаккур қилиш, муаммоларнинг илдизига етиш ва ечимларни топиш — жамиятга ҳам фойдалидир, турли-туман фикрларсиз тафаккур ўлади, иқтисод инқирозга учрайди, маънавият пароканда бўлади.

Матбуот расман эмас, фақат қоғозлардагина эмас, реал ҳаётда бошқа учта ҳокимият билан бўйлаша оладиган чинакам тўртинчи ҳокимият бўла олишига ишониб мумкинми? Бунинг учун нима қилмоқ керак?

Матбуот, оммавий ахборот воситалари Конституциямизни жиддий ўқиган ва тафаккур қилган инсон учун ҳаққоний тўртинчи ҳокимиятдир. Биласиз, шундай касблар борки, юз минглаб, миллионлаб инсонлар у билан шуғулланади, лекин уларнинг касб-кори Конституцияда тилга олинмаган. Конституцияда Президент ва Вазирлар Маҳкамаси, Суд ва куч ишлатар тизимлари ҳамда Оммавий ахборот воситалари алоҳида институтлар тарзида тилга олинган. Оммавий ахборот воситаларига алоҳида боб бағишланган. Нар

борса, мингга атрофида ОАВ бўлса ва уларда беш-ўнтадан одам ишласа, беш ё ўн минг кишининг фаолияти Конституцияга кирган. Иккинчи томондан, журналисти-ка худди шифокорлик ва муаллимлик каби ижтимоий касбдир, адолат ва ҳақиқат унинг ўзаги бўлиши шартлигидан келиб чиқиб, унга Конституциявий институт мақоми берилган.

Янги Ўзбекистондаги янги ислохотлар даврида оммавий ахборот воситлари яна ўз вазифасини ҳалол бажаришга тараддулланмоқда. "Тўртинчи ҳокимият" истилоҳига келсак, уч ҳокимият нима қилади: қонун чиқарувчи ҳокимият — давлат ва жамият фаолиятига асос бўладиган қонунларни ишлаб чиқади ва қабул қилади, ижро ҳокимияти ва халқ шу қонунлар асосида ишлайди, яшайди ва фаолият юритади, суд ҳокимияти давлат мансабдорлари ва халқнинг қонунларни бузган ҳолатига ҳакамлик қилади ва жазо беради. "Тўртинчи ҳокимият" — оммавий ахборот воситалари эса бу учта ҳокимият ва жамиятнинг ҳаётини шаффофлаштиради, уларнинг ўз вазифаларини амалга оширишларига кўмаклашади, камчиликларини ошқор қилади, муаммоларнинг ечимини сайловларда қатнашганда, тафаккур билан овоз бериши учун жамоатчилик фикрини шакллантиради. Матбуотнинг ҳокимияти — халқ фикрига таъсир ўтказа олиш кучидадир.

ОАВнинг тўртинчи ҳокимиятга айланиши қатор омилларга боғлиқ.

Энг аввало, сиёсий ирода керак. Бу ирода давлат раҳбари Шавкат Мирзиёев томонидан айтилмоқда ва қайта-қайта давбат этилмоқда. Агар бу сиёсий ирода бўлмаганда, буғунги айтаётган ҳақиқатларга имкон бўлармиди?!

Иккинчидан, ОАВ қонунлар тақомиллашуви лозим. Масалан, тўхмат ва ҳақорат деган жиноятларни гайрикриминаллаштириш тақлифи амалга ошиши керак. Бу қонунбузарликларнинг маъмурий ва фуқаролик кодексларида бўлиши етарлидир. Сўз учун, фикр учун қамоқ жазоси бўлиши мамлакатда фикр эркинлигига ҳеч қачон йўл бермайди. Бирор бир тараққий қилган, маданий халқда ва давлатда бундай модда мавжуд эмас, у фақат авторитар ва тоталитар давлатларда қолган. Уни мансабдорлар танқиддан кўрққани учун ушлаб туради ва халққа эса шундай дейди: "Наҳотки, сизни газетада ёки интернетда тўхмат ё ҳақорат қилишса ва жазосиз қолса?!" Аввало, жазосиз қолмайди — маъмурий ва фуқаролик кодексларида кўра жазоланади, жарима тўлайди, ОАВ ёпилиши мумкин, қолаверса, ОАВ қонунчилигига кўра, ёлғон маълумотлар раддия қилинади ва фикрларга жавоб бера олади. Фақат сўз учун қамоқ жазоси бўлмайди, холос. Агар бир журналист сўзи учун қамалар экан, қолган минглаб журналистлар танқиддан тўйлади, жим ўтиришни ёки мақташни афзал кўради. Мақтов эса "тиз чўкиб қилинадиган қароқчиликдир".

Учинчидан, ОАВ менежменти бозор иқтисоди шароитига ўтиши керак. Қонунчиликка кўра, исталган соҳага сармоя кирита оласиз, лекин ОАВ соҳасида чегара бор, низом жамғармасида хориж сармояси 30%дан ошмаслиги керак, бевосита бирор матбуот хориждан маблағ жалб эта олмайди, аввал "умумий ўра"га — Фондга тушиши керак ва у кимга беришни ҳал қилади. Сармоядор эса муайян, аниқ лойиҳага пул беради. Кўряпсизки, матбуот соҳаси бозор иқтисодининг рақобат шароитига кира олмайди. Тушунаман, бу чекловлар аввалги Шавкат Мирзиёев айтган "кўрқув даври"дан қолган. Жамоатчилик фикрига хориж таъсир ўтказмасин дейилган. Биз энди адолатли ва ҳалол иш юритсак, нимадан кўрқамиз?!

Тўртинчидан, айнан халқнинг ошқора фикрлаши ва онли қарорлар қабул

қилиши ҳақиқий барқарорлик ва хавфсизлик асосидир. Онгсиз оломон хавфсизлик душманидир.

Сўнги уч-тўрт йилда ўзбек матбуотида анча жонланиш сезилаётган эди. Бироқ газеталарда яна ўша "ура-ура" материаллар кўпайиб қолгани, сайтлардан айрим материалларни ими-жимиди олиб қўйиш ҳолатларини нима билан изоҳлаш мумкин? Кўряпсизки, сўз эркинлигининг бор-йўқлиги мамлакатдаги адолатнинг бор-йўқлигини белгилайдиган омилдир. Агар сўз эркинлиги бўлса, иқтисод ҳам ривожланади, коррупция ҳам жиловланади. Лекин ҳақиқатни ёздиغان журналистлар, блогерлар яна таъқибга олина бошланса, "ўзимизга хос ва ўзимизга мос йўлимиз" бўлганида — коррупция, турғунлик ва зулм авж олади, дунё яна бизга ёввойи қабилага қарагандек қарай бошлайди, ижобий жозибамиздан асар ҳам қолмайди, рейтингларда яқиндагина олдинга чиқаётган еримизга, Африка занжирлари қаторига қайтаемиз.

Биз бозордан кечираётган даврнинг ўзига хослиги шундаки, жамиятда янги ислохотлар тарафдорлари ва ҳаммасини аввалги ҳолига қайтариш ҳаракатидаги эски кучлар курашмоқда. Бу эски кучлар пастдан то энг юқоригача мавжуддир. Газеталарда яна ўша "ура-ура" материал кўпайиб қолгани, сайтлардан айрим материалларни ими-жимиди олиб қўйиш ҳолатлари шундан далолатдир. Сайтлардан бу хабарларнинг битта-яримтаси йўқолса, буни аввалга дадиллик қилган муҳаррирнинг кўрқоқлиги билан изоҳласак бўларди, лекин уларнинг бирданига ҳаммасидан олиб ташланиши масаланинг анчайин кучли шахслар томонидан олишга мажбурланганини билдиради. Лекин мамлакат раҳбарининг сиёсати цензура эмас, очикликдир.

2020 йил 3 июн куни қашшоқликни камайтиришга бағишланган видеоконференцияда Ўзбекистон Президентини Шавкат Мирзиёев уни минтакаларда олиб борилганда ислохотлар учун мақтамаслиқни сўради. 2020 йилга мўлжалланган давлат бюджетиде 410,5 миллиард сўм миқдориде маблағ ажратилган Миллий телерадиокомпания раиси Алишер Хаджаевга мурожаат қилиб: "Менга "Президент шундай қилди", — деб мақташга ҳожат йўқ. Ислохотлар натижасида одамларнинг дунёқарашини ўзгаради, қизиқиш пайдо

бўлади, "ер меники" ҳисси пайдо бўлади. Ислохотларни шунчаки мақтов эмас, балки амалда намойиш қилинг", — деди. Давлат раҳбарининг сўзларига кўра, мамлакатда ижобий ўзгаришлар президент туфайли эмас, балки ислохотлар ва қонунларнинг ишлаши туфайли рўй беради: "Сизга бир нарса айтишдан кўрқаман, сиз дарҳол президентни мақтай бошлайсиз. Бунинг барчаси президент томонидан эмас, ислохотлар, қонун асосида амалга оширилишини айтдим".

Орадан уч кун ўтиб, Ўзбекистон Президентини давлат агентликлари ва давлатдан таъминланадиган ялтоқи телерадиожурналистларига қарата б июн куни Фарғона шаҳрида бўлиб ўтган фаоллар йиғилишида "мақтовлар керак эмас"лигини таъкидлади: "Мен қисқа, сизлар кўпроқ гапирсаларингиз тўғри бўлади. Мақтов керак эмас. Президентга энг катта мақтов бўлиб бўлган — бу халқ ишончи. Ҳали энди биринчи қадамларни кўряпсиз. Келиб, қарсак эшитиш келти менгаям осон. Лекин бундан натижа бўлмайди... Аччиқ-аччиқ масалаларни қатъий қўйинглар".

Шу гаплардан сўнг ҳам танқидга, ошқораликка, ҳаққоний муҳокама ва мулоқотларга йўл бермайдиган раҳбарларнинг тафаккурида (агар фикрласа) шундай хаёллар бўлса керак: ё у асли кўрқоқ, ё биз билгандан кўра кўпроқ нарсани билади. Қадимги замон файласуфи Ксенофонт: "Рост гапирганим, танқид қилганим учун кўп балоларга учрадим, лекин мақтаганим учун ҳеч пушаймон бўлмадим", — деган. Бу унинг киноясидир.

Президент танқид қилинганлар, "аччиқ-аччиқ масалаларни кўндаланг қўйинглар", "мақтов керак эмас" деб турганда, яна мақташда давом этадиган ОАВ раҳбарларининг қилмишини, фикратини шундай изоҳлаш мумкин:

Биринчидан, у шундай фикрда: "Давлат раҳбари бу чиройли гапларни гапиргани билан, ич-ичидан ошқораликни истамайди, мен унинг гапларига эмас, ички истагига бўйсунман ва шу туфайли лавозимимда узоқ қоламан!"

Иккинчидан: ёки: "Президент, балким, сўз эркинлигини истайди, биз танқид қилиб кўрдик, лекин унинг атрофида ўтирганлар дарҳол бурчимизни ерга ишқаб қўйишди, уларнинг қўли узун ва улур кўпроқ хабардор. Кўзимга қараб юришим керак!" У ўнлаб танқиди туфайли ёпилган газеталарни, ишидан айрилган бош муҳаррирларни, юзлаб ҳақ сўзи учун қатағонга учраган журналистларни ва блогерларни мисол қилиб келтиради, яна минглаб мақтагани учун ўрнидан жилмай ўтирган нашр ва оммавий ахборот воситалари раҳбарлари ва ходимларига ишора қилади.

Учинчидан, ёхуд: "Мақтасам, битта давлат раҳбарига ёқмасман, лекин минглаб унинг амалдорларига ёқман, давлатни аслида ана шу жим юриб, зимдан ишини юритаётган кучлар тасарруф қилмоқда ва уларга бўйсунсам, адашмайман!"

Мен бу фикрларнинг қай бирида жон борлигини билмайман ва, балким, билишни истамайман. Мен Президент Шавкат Мирзиёевнинг "Жамоат назорати ва оммавий ахборот воситалари эркинлиги масаласида ортага қайтиш бўлмайди", деган сўзларига ишонаман, бир куни коррупционерлар ва монополистлар уни эгив олишига ва ҳаммаси аввалги ҳолига қайтишига ишонмайман, ишонгим келмайди. Бу — романтика эмас, балким, сўнги имкониятдир.

Шу ишонч билан танқидий мақолаларни ёздим, ёзганман ва яна ёзман. Акс ҳолда шу мақолани ҳам ёзмадим.

Карим БАҲРИЕВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси
Жамоатчилик кенгаши раиси

Президент Шавкат Мирзиёевнинг "Жамоат назорати ва оммавий ахборот воситалари эркинлиги масаласида ортага қайтиш бўлмайди", деган сўзларига ишонаман, бир куни коррупционерлар ва монополистлар уни эгив олишига ва ҳаммаси аввалги ҳолига қайтишига ишонмайман, ишонгим келмайди. Бу — романтика эмас, балким, сўнги имкониятдир.

Шу ишонч билан танқидий мақолаларни ёздим, ёзганман ва яна ёзман. Акс ҳолда шу мақолани ҳам ёзмадим.

Мамлакат раҳбарининг сиёсати цензура эмас, очикликдир.

КОРРУПЦИЯСИЗ ЖАМИЯТ САРИ

2019-2020 йилларда коррупцияга қарши курашиш давлат дастури қабул қилинди

Президент Шавкат Мирзиёев 27 май куни “Ўзбекистонда коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”-ги фармонни имзолади. Хужжат коррупцияга қарши курашиш тизимини самардорлигини ошириш, энг юқори даражадаги кулай ишбилармонлик муҳитини яратиш, мамлакатнинг халқаро майдондаги ижобий образини оширишга қаратилган.

Фармон билан 2019-2020 йилларда коррупцияга қарши курашиш давлат дастури қабул қилинди ва Сенат раиси Нигматулла Йўлдошев бошчилигидаги Коррупцияга қарши курашиш бўйича республика идоралараро комиссиянинг янгиланган таркиби тасдиқланди.

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгеси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ депутатлари Кенгашлари, туман ва шаҳар халқ депутатлари Кенгашларининг таркибида коррупцияга қарши курашиш комиссиялари ташкил этилади. Улар жойларда коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги ишларнинг ҳолатини комплекс ўрганиш, жойларда коррупция кўринишлари намоён бўлишига олиб келадиган тизимли муаммолар ва коррупциянинг ҳолати тўғрисида Ўзбекистон Олий Мажлиси палаталарининг коррупцияга қарши курашиш ва суд-ҳуқуқ масалалари бўйича қўмиталарига ушбу соҳадаги фаолиятни такомиллаштириш юзасидан таклифлар киритган ҳолда мунтазам равишда ахборот бериб боради.

Фармонда коррупцияга қарши курашиш соҳасида давлат сиёсатининг устувор йўналишлари ўрта муددатли истиқболда қуйидагилардан иборат экани белгиланди:

■ суд ҳокимиятининг мустақиллигини янада мустаҳкамлаш, судьяларга ҳар қандай тарзда қонунга хилоф равишда таъсир ўтказиш шарт-шароитларини истисно этиш;

■ давлат хизматчиларини танлов асосида саралаб олиш, лавозимга тайинлаш ва юқори лавозимларга кўтаришнинг шаффоф тартибига асосланган давлат хизмати тизимини шакллантириш, улар учун чекловлар, тақиқлашлар, рағбатлантириш чоралари ҳамда коррупциянинг олдини олиш бошқа механизмларининг аниқ рўйхатини белгилаш;

■ давлат хизматчилари

даромадларини декларация қилиш тизимини босқичма-босқич жорий этиш ва уларнинг иш ҳақи етарли даражада бўлишини таъминлаш, шунингдек, давлат хизматини ўташда манфаатлар тўқнашувини ҳал этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш;

■ коррупция билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган шахсларни ҳимоя қилишнинг самарали ташкилий-ҳуқуқий механизмларини жорий этиш;

■ аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини янада ошириш, жамиятда коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни кучайтириш;

■ давлат органлари ва ташкилотларининг ҳисобдорлиги ва фаолиятининг шаффофлигини ошириш;

■ фуқаролик жамияти институтлари, оммавий ахборот воситалари фаолиятининг чинакам эркинлигини таъминлаш ва уларни коррупцияга қарши чораларни тайёрлаш, ўтказишда ва ижросини мониторинг қилишда иштирок этишга жалб қилиш.

Идоравий коррупцияга қарши курашишнинг самарали дастурларини амалга ошириш, уларнинг ҳисобдорлиги ва фаолиятининг очиқлиги механизмларини жорий этиш, одоб-ахлоқ қоидаларига риоя этилиши ва манфаатлар тўқнашувининг олди олинишини таъминлаш бўйича амалий чора-тадбирларни бажариш орқали тегишли соҳада коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларга имкон яратаётган сабаблар ва шарт-шароитларни тағтомири билан йўқотиш давлат органлари ва ташкилотлари раҳбарларининг биринчи даражадаги муҳим вазифаси ҳисобланади.

2019 йил 1 июлдан бошлаб давлат органлари зимма-

га юкланган вазифа ва функцияларни амалга оширишда юзага келадиган коррупция хавф-хатарларини вақти-вақти билан мажбурий баҳолаб боради, унинг яқунлари бўйича:

■ коррупция хавф-хатарига энг кўп дуч келадиган давлат хизматчиларининг фаолият соҳалари ва лавозимлари, шунингдек, уларнинг функциялари (ваколатлари)нинг рўйхатини шакллантиради;

■ идоравий коррупцияга қарши курашиш дастурлари ижросининг ҳар чораклик мониторингини амалга оширади ва коррупциявий хавф-хатарларни минимум даражага тушириш чораларини кўради;

■ Идоралараро комиссия билан келишган ҳолда ҳар йилги идоравий коррупцияга қарши курашиш дастурларини тасдиқлайди;

■ ҳар йили Идоралараро комиссияга тегишли органлар ва ташкилотлар фаолиятида, шу жумладан, қонунчиликни ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштириш орқали коррупция хавф-хатарларига барҳам бериш бўйича таклифларни киритади.

Давлат бошқаруви органлари, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари раҳбарлари коррупция хавф-хатарларини ўз вақтида аниқламаганликлари ва тегишли баҳо бермаганликлари, шунингдек, коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни такроран содир этиш ҳолатларига йўл қўйганликлари юзасидан шахсан жавобгар бўлади.

1 сентябрдан бошлаб таълим муассасаларида ёшларга коррупцияга қарши курашиш соҳасида ҳуқуқий таълим бериш бўйича комплекс чора-тадбирлар татбиқ этилиши лозим. Бундан ташқари,

умумий ўрта, ўрта махсус, касб-хуна таълими ва олий таълим муассасаларининг ўқув дастурларида коррупцияга қарши мавзулар янада кучайтирилади.

Уч ой муддатда, шу жумладан, техник инфратузилмани ва зарур дастурий таъминотни яратишга оид зарурий чора-тадбирларни амалга оширишни назарда tutган ҳолда муайян тоифадаги давлат хизматчиларининг мулки ва даромадларини декларация қилиш тизимини босқичма-босқич жорий этиш бўйича таклифлар ишлаб чиқилиши лозим.

2019 йил 1 августдан бошлаб эксперимент тариқасида, жамоатчилик ва етакчи экспертларни, шу жумладан, хорижий экспертларни жалб этган ҳолда дастлабки босқичда капитал курилиш ва олий таълим соҳаларида “Коррупциясиз соҳа” лойиҳаси амалга оширилади. 2020 йил 1 апрелдан бошлаб лойиҳа бошқа соҳаларга ҳам босқичма-босқич жорий этилади.

Қўшимча равишда коррупцияга қарши курашиш соҳасида жамоатчилик назорати механизмларини самарали қўллашга йўналтирилган “Йўл харитаси” лойиҳаси ишлаб чиқилади. Унда Олий Мажлис палаталари ва сиёсий партияларнинг ролин янада кучайтириш, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг Олий Мажлис палаталари олдидаги ҳисобдорлиги тартибини такомиллаштириш, қарорлар қабул қилиш жараёнида фуқаролар иштирокининг шаффоф ва самарали усулларини жорий этиш кўзда тутилган.

Анвар ИМИНОВ,
Жиноят ишлари бўйича
Тошкент шаҳар Чилонзор
туман суди судяси

12 АЛОҚА ОЛАМИДА

СУПЕРКОМПЮТЕРЛАР

FUJAKU ЯПОНЛАРНИ
БИРИНЧИ ЎРИНГА ОЛИБ
ЧИҚДИ

Япониянинг RIKEN институтида ўрнатилган Fujaku суперкомпютери дунёда энг тезкор компютер деб тан олинди. Бу ҳақда "Top-500" халқаро лойиҳаси экспертларига асосланиб Kyodo ахборот агентлиги хабар берди.

Fujaku шу пайтгача дунёдаги 500та энг кучли суперкомпютер рейтингини бошқариб келган АҚШ Миллий лабораториясидаги Summit суперкомпютеридан 2,8 карра тезроқ ишлайди.

Саноат, сунъий интеллект ҳамда катта рақамлар билан ишлаш соҳаларида натижадорлик борасида ҳам Fujaku бошқа компютер мажмуаларини ортда қолдирди.

Суперкомпютерни Fujitsu корпорацияси ва RIKEN институти экспертлари бирга ишлаб чиқишди. Fujakuning ҳисоблаш қуввати сониясига 415 квадриллиондан юқори — бу шу пайтгача дунёдаги 500та энг кучли суперкомпютер рейтингини бошқариб келган АҚШ Миллий лабораториясидаги Summit суперкомпютеридан 2,8 карра тезроқ ишлашни аниқлади.

Учинчи ўринда ҳам АҚШ суперкомпютери, тўртинчи ва бешинчи ўринларда Хитой компютерлари жойлашган.

Японлар коронавирус қандай тарқалишни айнан Fujaku ёрдамида аниқлашганди.

ЧОП ЭТИШ ҚУРИЛМАЛАРИ

КОРОНАВИРУС, ҚОҒОЗ,
ЕТТИТА ФУТБОЛ МАЙДОНИ...

COVID-19 пандемияси кириб бормаган ва таъсирини ўтказмаган соҳа қолмади. Масалан, чоп этиш қурилмаларини олайлик. IDC компанияси ҳисоб-китоблари 2020 йилда пандемия оқибатида офис ва уй қурилмалари, яъни принтер ва ксероксларда босиб чиқариладиган саҳифалар сони кескин қисқаришини кўрсатмоқда.

Ҳисоблашларга кўра, 2020 йилда жами 2,8 трлн. саҳифа чоп этилади, бу 2019 йилдагидан 13,7 фоизга камдир — ўтган йили камда 3,2 трлн. саҳифа чоп этилганди. Компания мутахассислари барча хилдаги принтерлар, кўп функцияли чоп этиш қурилмалари, А2-А4 форматдаги ксероксларни назарда тутишган.

Энг кескин пасайиш Шимолий Америка ва Осиё-Тинч океани минтақасида (Хитой ва Японияни истисно қилганда) кутиляпти.

Маълумот учун: 2019 йилда глобал миқёсда дақиқасига 6 миллиондан ортиқ саҳифа чоп этилган эди — тасаввур қилинг, бир дақиқада 54 та футбол майдонига тенг қоғоз сарфланмоқда (албатта, электр токи, бўёқ ва бошқа харажатлар ҳам бор). Бунга газета ва журналлар, китоблар, ҳар хил рекламалар кирмайди. 2020 йилда коронавирус пандемияси туфайли глобал миқёсда принтерлар ва ксерокслар иш ҳажми 13,7 фоизга қисқариши ўша 54та "футбол майдони" 47таси қолишини аниқлади. Яхшими — ёмон...

АМАЛИЙ ТИЗИМЛАР

APPLE ЯНГИ IOS 14 ОПЕРАЦИОН ТИЗИМИНИ ТАҚДИМ ЭТДИ

Apple корпорацияси WWDC 2020 халқаро дастурчилар анжуманида янги талқиндаги амалий тизими — iOS 14ни тақдим этди. Бу ҳақда Kommersant хабар берди.

"Ўн тўртинчи" талқинда iPhoneнинг асосий экранни тубдан ўзгарди — энди виджетларни, яъни бошқа иловаларнинг туйнукчаларини жойлаштириш ва ўлчамларини ўзгартириш мумкин.

Яна бир янгилик Smart Stack виджети бўлиб, сутка давомида долзарблигига қараб фаол иловаларни кўрсатади.

iOS 14да иловалар кутубхонаси ҳам кўзда тутилган — иловалар гуруҳлар ва рўйхатлар кўринишида жойлашади. Айни шу кутубхона асосий саҳифадаги иловани яшириш имконини ҳам беради.

Янги операцион тизим видеони фон тартибда кўриш имконини ҳам тақдим этмоқда. Яъни видеонинг экрандаги катталигини бошқариш орқали бир пайтнинг ўзида бошқа иловалар билан ҳам ишлаш мумкин.

Siri овозли ёрдамчиси учун экраннинг куйи қисмида кичик жой ажратилган. Apple Translate функциялари қаторида синхрон таржимон ҳам пайдо бўлди.

Apple корпорацияси, бундан ташқари, iPad OS 14, watchOS 7 ва macOS Big Sur операцион тизимларини ҳам тақдим этди. Янги iPad OS 14 ҳам худди янги iOS 14 каби виджетлар билан ишлаш функцияларига эга.

МЕССЕНЖЕРЛАР

РОСКОМНАДЗОР TELEGRAMНИ БЛОКЛАШНИ ТЎХТАТДИ

Роскомнадзор матбуот хизмати Telegram мессенжерига қўйилган барча чекловлар бекор қилинганини маълум қилди. Идора сайтида хабар берилишича, РФ Бош прокуратураси билан ўзаро келишув асосида шу қарорга келинган.

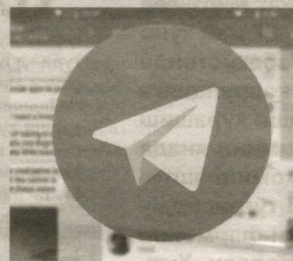
Роскомнадзор Telegram асосчиси Павел Дуровнинг терроризм ва экстремизмга қарши курашишга тайёрлигини юқори баҳолашни маълум қилди.

Дуров 4 июн куни Россия ҳукумати қилган мурожаатида мессенжерни блоклашни тўхтатишни сўраб, Telegramнинг Россиядаги 30 миллион фойдаланувчисига сервисдан янада қулай фойдаланишга имкон беришга қарор қилди.

15 июн куни Россия Давлат думасига мессенжерни Россия

Федерацияси ҳудудида блоклашни тўхтатиш тўғрисидаги янги қонун лойиҳаси киритилганди. Хужжат муаллифлари коронавирус эпидемияси пайтида россиялик амалдорлар Telegramдан очикчасига ва расман асосий ахборот ресурсларидан бири сифатида фойдаланишганини таъкидлашган.

Эслатиб ўтамиз, Павел Дуров томонидан асос солинган Telegram мессенжерни Россияда 2018 йилнинг 13 апрелидан блоклана бошлаганди. Бунга Дуров мессенжер фойдаланувчиларининг ўзаро ёзишмалари шифрлари калитларини Россия Федерал хавфсизлик хизмати билан бўлишига рад жавоби бериши сабаб бўлганди. Роскомнадзор "блокадаси" даврида миллионлаб IP-ман-

зиллар, хусусан, Amazon тубтармоқларида жойлашганлари ҳам ёпиб қўйилганди. Идора булардан блоклашни четлаб ўтишда фойдаланилганини таъкидлаган. Кўп сонли блоклашларга қарамасдан, Telegram Россия ҳудудида фаолиятини нисбатан барқарор давом эттириб келган.

ИНТЕРНЕТ

АЛДАШ ЖУДА ҚИЙИН БЎЛАДИ —
GOOGLE ҚАЛБАКИ ФОТОСУРАТЛАР
ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ БЕРАДИ

Google компанияси фойдаланувчиларга қалбаки суратлар ҳақида маълумот берувчи технологияни жорий этади. Бу ҳақда Reuters агентлиги хабар берган.

"Визуал медиа — жуда қудратли восита, бироқ барча воситаларда бўлганидек, қусурлардан холи эмас, масалан, контекст, дастлабки манба ва ҳақиқийлик бобида. Шу камчиликларни имкон қадар тўғрилаш учун биз Googleнинг суратларни қидириш функциясига фактчекинг ҳақидаги маълумотларни қўйишни бошлаймиз. Одамлар ўзлари интернетдан олаётган ахборот ҳақида асосли маълумотга эга бўлишларини истаймиз", — дейилади Google компаниясининг расмий баёнотида.

СМАРТФОНЛАР

REDMI ТЎҚҚИЗИНЧИ
АВЛОД ЭНГ АРЗОН
СМАРТФОНИНИ ТАҚДИМ ЭТДИ

Xiaomi компанияси бу йилги энг арзон смартфонни — Redmi 9Ани тақдим этди.

Redmi 9А моделининг хусусиятлари тақдимотида маълум бўлиб улгурган. Смартфон MediaTek Helio G35 процессори базасида тайёрлаган. Смартфоннинг IPS матрицали экранни диагоналига 6,53 дюймлик ўлчамга ҳамда HD+ форматдаги тасвир аниқлигига эга.

Redmi 9А аккумуляторининг сиғими 5000 мАс, тезкор/ички хотираси эса тегишлича 3/32 гигабайтга тенг. Камера борасида у "асосий смартфон" - Redmi 9га нисбатан анча фарби: 13 мегапикселлик асосий ва 5 мегапикселлик олд камераларга эга. Бироқ 3,5 миллиметрлик аудиотирқиш, энг сўнгги технологиядаги USB-C ҳамда инфрақизил портлари "камчилигини" қайсидир маънода ёпиб кетди.

Redmi 9 моделининг бошланғич версияси Европада 150 евро туради. Redmi 9А нархи эса 100–120 евродан бошланиши кутилмоқда.

Саҳифани С.ТЕМИРОВА тайёрлади.

ИСРОИЛ РЕЖАСИГА ЕВРОПА ЖИДДИЙ ҚАРШИ ЧИҚДИ

Исроилнинг Фарбий соҳилни қисман қўшиб олиш режаси Европада кескин қаршиликка учради. Бу мустақил Фаластин давлати истиқболини йўққа чиқариши мумкинлиги айтилди.

Бутун Европа бўйлаб мингдан ортиқ парламент вакиллари хос мактубга имзо чекишган, шу йўл билан ўз норозиликларини ифодалашган. Мактубда Исроилнинг бу режасидан “жиддий хавотир” изҳор этилади, бунинг оқибатларидан огоҳлантирилади. Британияда ҳам бу мактубга имзо чекканларнинг сони 240 кишидан ортган. Лондондаги Исроил элчилиги эса, бу хусусда изоҳ беришдан бош тортган.

Норозилик мактуби қатор газеталарда чоп этилган. Аннексия жараёни эса, бир ҳафтадан кейин бошланиши мумкин.

Исроилда ўтган ой қудрат бўлиши асосида янги ҳукумат бошқарувга келган. Айни шу битимга мувофиқ, аннексия масаласи 1 июл куни овоз беришга қўйилиши мумкин. Мазкур лойиҳага Исроил Бош вазири Биньямин Нетаняху бошчилик қилмоқда. Режа Фарбий соҳилнинг яхудий манзилгоҳлари жойлашган ҳудудлари устидан Исроил ҳукмронлигини кенгайтириши кўзда

тутади. Агар лойиҳа тасдиқланса, 30 фоизга яқин Фаластин ерларининг қўшиб олинишига йўл очилиши мумкин. Бу эса, фаластинликларнинг келажақда ўз мустақил давлатларини барпо этиш истиқболини йўққа чиқаради.

АҚШ Президенти Доналд Трампнинг Тинчлик режаси ҳам Фаластин ерлари аннексиясига изн беради. Шу йил бошида эълон қилинган мазкур режа бир неча ўн йиллик Исроил-Фаластин можаросига чек қўйиши кўзда тутиши айтилади.

Мактуб Европа давлатлари Ташқи

ишлар вазирликларига юборилган. Унда Фарбий соҳилнинг бир томонлама аннексияси Исроил ва Фаластин ўртасидаги тинчлик истиқболини йўққа чиқариши мумкинлигидан огоҳлантирилади. Бу халқаро муносабатларни белгилаб берувчи энг муҳим мезонларни савол остига қўйиши мумкинлиги айтилади.

Мактубга 25 давлатдан бўлган мингдан ортиқ парламент вакиллари имзо чекишган. Улар ҳам Исроил режасининг минтақа учун “ҳалокатли бўлиши эҳтимоли”дан огоҳлантиришган.

Мактуб Исроил парламентининг

собиқ спикери ва Исроил-Фаластин можаросига икки давлатли ечим топиш тарафдори бўлган тўрт жамоат арбоби томонидан уюштирилган. Унда айтилишича, президент Трампнинг режаси амалда Фаластинга тегишли ҳудуд устидан Исроилнинг доимий назоратини таъминлаши, фаластинликларни суверенитетдан маҳрум қилиб, Фарбий Соҳил салмоқли қисмининг бир томонлама аннексиясига йўл очиши мумкин.

Мактуб муаллифларининг огоҳлантиришларида, агар аннексия хамирдан қил суғургандек осон кечса, ҳудудий даъвода бўлган бошқа давлатлар учун ёмон намуна бўлиб хизмат қилади. Уларни ҳам халқаро қонунчиликнинг асосий тамойилларини писанд қилмасликка ундайди. Аммо мактубда, аннексияга қўл урган тақдирда, Исроилга қарши санкциялар қўллаш борасида очқиқа сўз бормади.

1967 йилги Яқин Шарқ урушидан буён Фарбий соҳил Исроилнинг ишғоли остида. Орада кечган вақт давомида ҳудудда 130дан ортиқ яхудий манзилгоҳлари барпо этилган, ҳозирда уларда жами ярим миллионга яқин яхудий яшайди. Халқаро қонунчиликка мувофиқ, бу яхудий манзилгоҳлари ноқонуний, деб қўриб келинади. Аммо Исроил ва Трамп маъмурияти остидаги АҚШ буни рад этиб келади.

Финляндияда электр самолётлар ишлаб чиқиш жадаллашди

Бу ҳақда Хелсинки электр самолётлар ассоциацияси хабар бермоқда. Финляндиядаги дастлабки икки ўринли Pipistrel Alpha Electro (OH-U682) электр самолёти 2018 йил 31 июлда илк парвозини амалга оширганди.

Сешанба куни Финляндия аэропортларига бошчилик қилувчи Finavia компанияси Хелсинки электр самолётлар ассоциацияси билан тижорий электр самолётларни ишлаб чиқаришни молиялаштиришга ва мазкур транспорт воситасини харид қилишга келишиб олди. “Бу 400 километргача парвоз қиладиган 9–20 кишилик самолёт бўлиши кутилмоқда. Электр авиация ёрдамида парвоз экологик тоза бўлади, электр самолётлар эса экологик тоза транспорт турига айланади. Электр авиация тинч ишлайди, шу боис шовқин ҳам камаяди”, – деди электр самолётлар ассоциацияси раҳбари Яанне Васам.

Мазкур транспорт тури ҳудудий авиация алоқаларини ривожлантиришга ёрдам беради. Финляндияда электр самолётларда илк тижорий рейслар 2025 йилдан кейин йўлга қўйилиши кутилмоқда.

Туркияда ҳам ниқоб тақмаганлар жаримага тортилади

Туркия ИИВ душанба кунидан бошлаб коронавирус пандемияси сабабли ниқоб тартибини бузганлик учун 900 турк лираси (1,3 млн. сўм атрофида) миқдоридан жарима жорий этилганини эълон қилди.

Авваллари ниқоб тартибини бузганлар огоҳлантирилган, холос. Бундай кескин чоралар охириги пайтларда мамлакатда коронавирус ҳолатлари 1–1,5 минггага кўпайгани билан изоҳланмоқда. Олдин бу кўрсаткич 700–800гагача камайганди. Туркиянинг 48 вилоятида, жумладан, Анқара ва Истанбулда ниқобсиз кўчага чиқиш тақиқланади. 33та вилоятда фақат жамоат жойларида, жумладан, давлат муассасалари, савдо марказлари ва транспортда ниқоб тақиш мажбурийдир.

Маълумотларга кўра, Туркияда шу пайтгача 188 897 кишида коронавирус инфекцияси аниқланган бўлиб, улардан 161 533 нафари тuzалган. 4 974та ўлим ҳолати қайд этилган.

Ғалаба парадида ноҳушлик юз берди

Севастополдаги Ғалаба паради вақтида Т-34 танки томошабинларни босиб кетишига сал қолди. Бу ҳақда lenta.ru хабар берди.

Таъкидланишича, ҳодиса Нахимов майдонида бурилишида юз берган. Иккинчи жаҳон уруши замонидан қолган жанговор машина бурила олмаган ва тўғрига юриб кетган. “Буни кутмаган томошабинлар қочишга жой тополмай қолишди. Воқеа жойига ҳарбий полиция етиб келиб, танкни тўхтатган ва моторини учирган. Машина турган жойида таъмирлангандан сўнг ҳаракатини давом эттирди”, – дейди гувоҳлардан бири. Унинг сўзларига кўра, бу танкка 75 йил бўлган, уни қайта таъмирлаб, Ғалаба парадига чиқаришган.

Тайван ҳалол туризмни ривожлантирмоқда

Тайван ҳукумати орол давлатда ҳалол туризмни ривожлантириш дастурини бошлади. Шундай қилиб, мамлакатда биринчи марта ҳалол меҳмонхона ва ҳалол касалхона куриб битказилди. Ҳукумат Жануби-Шарқий Осиёдан мусулмон сайёҳларни жалб қилиш бўйича кенг кўламли дастурни ҳам эълон қилди. Бу маълумотни Тайван ТИВ ва мамлакатнинг марказий ахборот агентлиги томони тасдиқлади.

1950 йилдан бошлаб, фуқаролар урушидаги мағлубиятдан сўнг, хитойлик “оқлар” Тайван оролига қочиб, у ерда тан олинмаган давлат барпо этишди. Ўзининг мақомига қарамай, Тайван бугунги кунда Осиёдаги энг демократик мамлакат ва дунёдаги энг ривожланган sanoатлашган давлатлардан бирига айланди.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, ХХРдан фарқли ўлароқ, Тайваннинг Гоминданг ҳукумати ҳеч қачон ҳудуддаги салмоқли мусулмон диаспорасига қарши қатагон сиёсати ўтказмаган ва уларга кенг ички мухторият берган.

Интернет материаллари асосида У. ЙУЛДОШЕВ тайёрлади

ЯХШИ НИЯТЛАР ҲИҚМАТИ

Имомали бунга ҳаёти давомида неча-неча бор ишонч ҳосил қилган. Тошкент электротехника алоқа институтига қабул жараёнида ҳам худди шундай бўлганди. “Имтиҳон билетидаги саволларга тўла-тўқис жавоб бераман. Билимимга аъло баҳо қўйишди ва мен институт талабалари сафига қўшилман”. Навқиронлик жуда гўзал ва айна пайтда шунақа давр эканки, кўп синовларга дучор этиларкан. Ростини, олдинги уринишида ноҳақлик қурбони бўлганди. Бу сафар адолатсизликка йўл қўйилгудек бўлса, ўз билимини исботлашга, комиссияга қайта имтиҳон топширишга тайёр эди.

Ажабо, ҳаммаси ниятига яраша бўлди – билимлари ўз баҳосини олди. Сўнги имтиҳон пайтида домлалардан бири у билан астойдил қизиқиб қолди: – Сиз, Назаров, армияда ҳарбий авиация қисмининг алоқа соҳасида аъло даражада хизмат қилиб, институтга тавсиянома билан келган экансизку! Бу қанақаси бўлди, нега кундузгига қабул қилишмади? Ҳайронман. Биз бу тушунмовчиликни (адолатсизлик, таниш-билишчилик, порахўрлик демади) тўғрилаймиз. Сиз кундузги бўлимда ўқийсиз. Шунга муносибсиз.

Имомали ота-онамни қийнаб қўйишни истамайман, ҳозир ҳам Тошкент авиация заводида ишляман, деди секингина. Уйланганман. Яқинда фарзандли бўламан, деёлмади. Истиҳола қилди.

– Назаров, таклифим шундай, эртага Бешариққа йўлга чиқинг. Ота-онангининг розилигини олиб қайтинг. Сиз кундузгига ўқишга муносибсиз. Кундузги кучли билим беради ва сиз кучли мутахассис бўлишингизга мен кафил! Хўпми? Поездда уйга етгунча ўйлаб борди. Армиядаги ҳарбий алоқачилик ҳаёти бир-бир кўз ўнгига гавдаланди. Раҳбари, полковник Владимир Печерицаининг, сен тап-тайёр телекоммуникациячи муҳандис бўлдинг-қолдинг. Албатта институтда тахсил олгин. Мана, мени айтди, дерсан. Ўқисанг, олий таълим олсанг, марра сенени, сира афсус чекмайсан, деганлари қайта-қайта хаёлидан ўтди. Тонгсахарда уйга кириб келгунча ҳам иккиланганлар гирдобидан чиқолмади. Кундузгига ўқийми, кечкида? Отажоним нима дер-

Йиллар эврилиб, фахрийлик ёшига яқинлашган кунлар чиндан ҳам ўйламаган, кутмаган жойдан яхшиликлар ёғилиб келди. Узоқ йиллик самарали меҳнатлари, соҳани тараққий топтиришга қўшган улкан ҳиссаси, ёшларни тарбиялашдаги ибратли фаолияти учун Бешариқ телекоммуникациялар боғламаси станция иншоотлари цехи алоқа электромеханиги Имомали Назаров Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигининг Фахрий ёрлиги ва сертификати билан тақдирланди. Бу хабар барчани бирдай қувонтирди.

– Мазкур боғламада ўтган етти-саккиз йилда қилинган ишлар кўламли ҳақида кўп гапириш мумкин, – дейди филиал телекоммуникация тармоқларини ривожлантириш ва эксплуатация бўлими бош мутахассиси Равшанбек Парпиев. – 2019 йил давомида ва жорий йил бошидан буён 13та мактабга 17,5 км, бта боғчага 10,35 км оптик толали кабел тортилиб, янги технология орқали хизмат кўрсатиш имконияти яратилди. Бундан ташқари, туман марказий АТСга GPON технологияси асосида 1024 абонентга мўлжалланган OLT қурилмаси, Тошариқ қишлоғи марказига ҳамда пахта тозалаш корхонаси ёнига ҳам 64 портли miniMSAN қурилмалари ўрнатилганлиги шарофати билан аҳоли сифатли телекоммуникация хизматларидан фойдаланмоқда. Айни кунларда Рапқон қишлоғига GPON технологияси асосида 512 абонентга мўлжалланган OLT қурилмасини монтаж қилиш жараёнида қизгин олиб борилмоқда.

Ота-она ризолигини олиб, кундузгига тахсил олди. Чиндан ҳам кундузги бўлимда тахсил олганнинг билим савияси сирдан ўқиганларникидан анча кенг ва чуқур бўлиши билан анча фарқ қилишига кўп бора ўзи гувоҳ бўлиб келмоқда. Ўқишни тугаллаб иш бошлаганига ҳам мана, хаш-паш дегунча 30 йил бўлибди. Умумий меҳнат фаолияти армиядаги хизмати ва олийгоҳда тахсил олган йилларини ҳам қўшиб ҳисоблаганда салкам 37 йил.

– Яхши ниятларда яшамокда ҳикмат кўп экан, – дейди қаҳрамонимиз. – Ишда унум-барака бўларкан. Иш фаолиятини бошлаган йил илларимда Аҳмаджон Рўзиматов, Акбарали Исоқов, раҳматли Носиржон Деҳқоновлар ҳам, яхши ният – ярим давлат, деб кўп таъкидлардилар. Энг арзимас бўлиб кўринган ишларга ҳам сидқидил дуолар билан киришардилар. Уларни кузатди, улардан ўрганди. Хатоларини тузатди, камчиликларини аста-аста йўқота борди. Боғлама элетромеханиги, АТС элетромеханиги, линия элетромонтёри, станция иншоотлари цехи алоқа элетромеханиги... Қайси вазифага қўйишмасин астойдил ишлади. “Ўзбектелеком” АК Фарғона филиали обрў-нуфузига гард юқтирмади. Кўплаб ёшларга касб сирларини ўргатди. Уларда меҳнатга муҳаббатни ва касбни эгаллаш сирларини эгаллашга иштиёқни оширишга муваффақ бўлиши билан ҳурматли устоз мақомига муаясар бўлди. Меҳрибон устоз бўлай деб яхши ният қилганди. Шундай бўлди ҳам. Зеро, гўргина ёшлигида унинг ҳам катталар бошини силаганлар, беминнат, бетаъма кўмаклар берганлар.

ТБ бошлиғи Баҳодиржон Маматқуловнинг айтишига қараганда, барча ишлар карантин қоидаларига қатъий риоя этилган ҳолда олиб борилмоқда. Шу бунёдкорона меҳнатлар сабаб 2019 йилда боғлама даромад режасини юз фоизга адо этган бўлса, шу йилнинг беш ойлик даромад кўрсаткичида ўсиш кўзга ташланди. 13 млн. сўмлик соф фойда олишга муваффақ бўлинди. Мазкур туман учта сўхатгоҳи билан ҳам машҳур. Бу телекоммуникация хизматларига талаб ошгандан ошиб боради дегани. Боғлама жамоаси балинд марраларни кўлаши ва элга манзур бўлишга интилиши ҳам қарз ва ҳам фарзидир.

Бу бунёдкорлик ишларида, турган гапки, моҳир электромеханикнинг хизматлари бекиёс. Филиал раҳбарияти уни давлатнинг энг юксак мукофотларига ҳам лойиқ деб билади. У меҳрибон ота, доно оила бошлиғи сифатида ҳам эҳтиром қозонган. Рафиқаси Мавлудахон билан тўрт нафар солиҳ фарзандни қаторга қўшганлар. Ҳа, Имомали Назаровга ҳавас қилсангиз айрзийди. У онаси ҳаёт бўлган бағри бутун инсонлардан. Муҳтарам вақиди Ёдғорой момонинг хуш дуолари билан бошланган тонги эзгу ишларга уланб кетади...

Ҳафиза САЛҲОВА,
“Хабар”нинг Фарғона вилоятидаги мухбири

Реклама ва эълонлар

Кўтлов!

**МУҲАММАД АЛ-ХОРАЗМИЙ НОМИДАГИ
ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ
УНИВЕРСИТЕТИ ЖАМОАСИ**

**Республикамизда фаолият
кўрсатаётган журналистларни
27 июн – Матбуот ва
оммавий ахборот воситалари
ҳодимлари куни билан
муборакбод этади!**

ЭЪЛОН! .....

Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигининг 2019 йил 24 декабрдаги 466-ф-сонли фармойишига асосан, “Алоқа ва ахборотлаштириш соҳаси тарихи ва мероси” жамоат фонди ҳисобрақамига 2020 йил 18 июнда UNICON.UZ – FTMTM унитар корхонаси томонидан 10 000,0 минг сўм, 19 июнда “Radioaloqa radioteshtirishlar va televideniye markazi” DUK томонидан 10 000,0 минг сўм, 24 июнда 30 000,0 минг сўм, 23 июнда “UZDJITAL TV” MCHJ томонидан 25 000,0 минг сўм, 24 июнда Тошкент шаҳридаги ИНҲА университети томонидан 10 000,0 минг сўм ҳомийлик пуллари келиб тушди. Мазкур маблағлар “Алоқа ва ахборотлаштириш соҳаси тарихи ва мероси” жамоат фонди ҳамда Алоқа тарихи музейининг 2020 йил учун тасдиқланган смета харажатларига йўналтирилади.

16 ТАВСИЯ

Ўлкамизда жазирама ёз. Шириндан-шакар турли мевалар, полиз маҳсулотлари фарқ пишган тўкинлик фасли. Аммо, бу фаслда ҳаво ҳарорати кескин кўтарилиб, инсон саломатлигига салбий таъсир кўрсатиши ҳам мумкин. Айниқса, энг иссиқ давр – “чилла”нинг кириб келиши аҳоли учун ноқулайликларни келтириб чиқаради. Боиси серқуёш ўлкамизнинг айрим худудларида ҳаво ҳарорати кескин кўтарилиб, жанубий вилоятларда ҳатто +45, +50 даражагача етиши мумкин. Хўш, иссиқ ҳарорат таъсиридан қандай сақланишимиз, бу мавсумда қандай кийинишимиз ва овқатланишимиз лозим? Иссиқ ҳавода аҳволни қандай яхшилаш мумкин?

Аввало бошни асранг!

Жазирама кунларида, аввало, бошни қуёш нуридан асраш муҳим. Чунки бош миядан катта артерия, вена қон томирлари ўтган бўлиб, куннинг иссиқ вақтида бошланган юрганда бош қизиб, бутун танада иссиқ қон айланиб, инсонларни офтоб уришига олиб келиши мумкин. Бунинг оқибатида тана ҳароратининг кўтарилиши, терининг қизариши, ҳолдан тойиш, нафас олиш ва пулс тезлашиши, юракнинг тез уриши, бош оғриши ва айланиши, кўнгил айнаши, қайт қилиш, ҳуддан кетиш каби ҳолатлар кузатилиши мумкин.

Салқинлатувчи маҳсулотларни истеъмол қилинг

Табиийки, иссиқ кунлари кўп миқдорда сув ичиш организм фаолиятини яхши ишлашга ва сув-туз балансини мезёрлаштиришга ёрдам беради. Аммо бунда организмнинг сув танқислигини тўлдирish учун газланган ёки нектар сув эмас, аксинча, оддий ичимлик сувини истеъмол қилиш керак. Шунингдек, иссиқ кунда ёғли гўшт маҳсулотлар истеъмолини камайтириб, кўпроқ енгил ҳам бўлувчи таомлар истеъмол қилиш мақсадга мувофиқ. Қолаверса, мева ва сабзавотлар ҳам организмга яхши сингиб, ички аъзолар фаолиятини нормалаштиришга ёрдам беради.

Иссиқ ҳаво тўғрйли организм деярли ҳамма қувватни танани керакли ҳарорат билан таъминлашга сарфлайди. Ошқозон-ичак йўлининг қон билан таъминланиши камайтирилади, бу иштакта пайсийишига олиб келади. Ўзингизни зўрла-

манг. Тоом миқдорини камайтиринг, “қиздирувчи” аччиқ егуликлардан нафсингизни тийинг. Шўр егуликлардан бош тортинг. Улар қон босимини оширади: бу эса аҳволни баттар ёмонлаштиради. Уларнинг ўрнига мева-сабзавотлардан кўпроқ истеъмол қилинг.

Ўйдан ташқарига сувсиз чиқмаган маъқул – тана сувсизланишига олиб келиши мумкин. Газланган ширин сув, қадокланган шарбат, шишадаги квас-

нурини ўзига тортади, бу эса танани қиздириб юборади.

Туш пайтида кўчага чиқманг!

Маълумки, қуёш нури 12.00дан 16.00гача жуда ҳам фаол ҳолатда бўлади. Шунинг учун бу вақт оралиғида кўчага чиқмаган маъқул. Аммо вазият шу вақт оралиғида ташқарига чиқишни тақозо этса, тананинг очик жойларини қуёш нуридан сақлашга ҳаракат қилиш даркор.

Жазирама ҳаво қон томирларга ҳам таъсир кўрсатади. Шу боис вегетатив кризислар ҳатто ёшларда ва солпа-соғ одамларда ҳам кузатилиши мумкин. Иссиқ об-ҳаво қанча узоқ давом этса, организмга шунча кийин бўлади. Шу боис ҳаддан ташқари иссиқлик кўпинча сурункали касалликларнинг зўрайишига олиб келади.

Дарвоқе, шамоллашга оид касалликлар жазирама ёзда ҳам қҳаратон қишдагидан кўра кам кузатилмайдди. Кондиционер, елвизак, салқин душ, музлаткичадаги газланган ичимликлар организмнинг совиб кетишига сабаб бўлади. Натижада сурункали инфекция ўчоқлари фаоллашади, микроблар қўпаяди ва яллиғланувчи жараёнлар бошланади.

Кўпроқ дам олинг

Биринчи навбатда, гарчи жазирамада бу тавсияга амал қилиш осон бўлмасда, тўйиб ухлашга ҳаракат қилинг. Дим ҳавода тўлақонли ухлаб бўлмайдди (сифатли уйқу учун ҳаво ҳарорати 20 даражадан ошмаслиги зарур). Уйқуга тўймаганда эркекларда тестостерон даражаси ва ўсиш гормони пасаяди.

Иккинчидан, ишлаб чиқаришдаги рекордларни кузга қолдириб турганингиз маъқул. Ёзда кўпчилик таътилга чиқишни хоҳлаши бежизга эмас. Иссиқ ҳавода ишлаш ниҳоятда мушкул.

Спорт билан шуғуланмаганингиз маъқул. Жазирама ҳавода спорт ёқмайди одамга. Зинҳор ўзингизни мажбурламанг. Акс ҳолда машғулот кардиореанимация билан тугаши ҳеч гап эмас.

Сайр қилиш вақтини ўзгартиринг

Тонгда (иложи борича эртароқ) ва кечаси (қуёш ботгандан сўнг) сайр қилинг. Иссиқ пайтда хонадан чиқмасликка ҳаракат қилинг. Деразаси жанубга қараганлар бундан мустасно. Бундай уйларида кундузи қолиб бўлмайдди (кондиционер ва шамоллатишнинг илжози бўлмаса). Айни қизиган вақтда соя-салқин жойларда бўлиш айна муддао.

ЎЗИНГИЗ ТАЙЁРЛАНГ

Уй шароитида осон тайёрланадиган яхна лимонадлар ёзингиз аёвсиз жазирама кунларида сиз ва яқинларингиз учун жуда фойдали бўлади.

Бугун сизлар учун тақдим этилган рецептимиш нафақат кундалик чанқовингизни қондириш учун, балки байрам тантаналарингизда дастурхонингизга кўрк бағишлаш учун ҳам асқотади.

Масалликлар: 3 дона йирик лимон, 1 дона апельсин, 4-5 ош қошиқ шакар, 700 мл. сув, 350 мл газланган сув.

Тайёрланиш усули: Апельсин ва лимонлар пўстини артиб, шарбатини сиқиб чиқаринг. Барча масалликларни кастрюлга солинг. Уч ош қошиқ шакар ва 700 мл. қайноқ сув қўйинг. Совутиб, 4-5 соатга музлаткичага қўйинг. Сўнг сузиб олинг ва қолган шакар билан газланган сувни қўшинг. Лимон бўлақлари ва яллиғ билан безатинг.

САЛОМАТЛИК

Қоронғуда гаджетларнинг ёрқин экранни бош мияга таъсир кўрсатиши, унинг фаолиятини кўзгатиши, кейин эса бош оғригини келтириб чиқариши мумкин, дейишмоқда мутахассислар. Бу ҳақда “Прайм” агентлиги хабар берган.

Экспертлар яхши ухлаш учун тунда гаджетлардан фойдаланмасликни тавсия этишади. Ҳатто, экрандан таралаётган ёрқин нурни кўрмасангиз ҳам, бош мия барибир таъсирланади. Мутахассислар уйқуга ётишдан олдин смартфонлардан фойдаланмасдан туролмайдиганларга гаджетларни ҳеч бўлмаганда тунги тартибга ўтказишни маслаҳат беришади. Унинг сўзларига кўра, бу кўриш қобилятини ҳамда мияга зарар етишидан сақлашга ёрдам беради.

Xabar

МУАССИС:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА КОММУНИКАЦИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир
Абдуғани АБДУРАҲМОНОВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Шўҳрат СОДИҚОВ (Ҳайъат раиси), Назиржон ҲАСАНОВ,
Коммуна ИРИСБЕКОВА, Тўлқин ТЕШАБОВЕВ,
Лутфилло ТУРСУНОВ (Бош муҳаррир ўринбосари),
Усмоножон ЙЎЛДОШЕВ (масъул котиб).

Тахририятга келган қўлёзма ва суратлар эгаларига қайтарибмайли.
Муаллифларнинг фикрлари тахририят фикридан фарқланиши мумкин.
Нашримиздан кўчириб босилганда “Xabar”дан олинганлиги кўрсатилиши шарт.

Газетани тайёрлашда интернет материалларидан ҳам фойдаланилади.
Баҳоиси келишилган нарҳда.

МАНЗИЛИМИЗ:

100000, Тошкент шаҳри,
Амир Темури 1-тор кўчаси, 2-уй
(мулжал: Олой болори).
Телефонлар: 71-234-18-59, 71-234-18-31,
факс: 71-234-17-91. E-mail: info@xabar.uz

Обуна индекси — 228.

Газета тахририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.

Дизайнер: Аслиддин БЎРИЕВ.
Навбатчи: Аслиддин БЎРИЕВ.

ISSN 2010-6424

Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 0016 рақами билан 2013 йил 23 июлда рўйхатга олинган.

Газета ҳафтанинг жума кунини чиқарди

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида chop этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри, “Буюк Турон” кўчаси, 41-уй.

G-657 сонли буюртма.
Офсет усулида босилди.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 4 босма табоқ.
Адади: 4613 нусха.

ISSN 2010-6424

Босишга топширилди — 23.00.
Босишга топширилиш вақти — 24.00.